

Voorlezen in de kinderopvang

ONDERZOEKSRAPPORT 2020

Kantar

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Voorlezen in de kinderopvang

Onderzoeksrapport 2020

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020-6230566
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteurs

Evianne Hazeleger (Kantar)
Manuel Kaal (Kantar)

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Citeren als: Kantar (2020). *Voorlezen in de kinderopvang: Onderzoeksrapport 2020*. Amsterdam: Stichting Lezen.

© 2020 Stichting Lezen, Amsterdam

Inhoud

Voorwoord.....	1
Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	7
2 Het voorleesklimaat in de kinderopvang.....	11
3 Voorlezen in beleids- en werkplannen.....	14
4 Collectie en presentatie.....	18
5 Het voorleesritueel.....	21
6 Deskundigheidsbevordering.....	29
7 Samenwerking met bibliotheken en ouderbetrokkenheid.....	44
8 BoekStart in de kinderopvang.....	48
9 Aanbevelingen.....	50

Voorwoord

Een groeiend aantal kinderen brengt een of meer dagdelen per week door in de kinderopvang. In 2018 waren dit er in de dagopvang zo'n 455.000, gemiddeld brachten zij hier 710 uur door.¹ Naast de thuisomgeving is de kinderopvang dan ook van enorm belang voor de (taal)ontwikkeling van jonge kinderen.

Hoe vaker kinderen op jonge leeftijd worden voorgelezen, hoe groter hun woordenschat op latere leeftijd en hoe beter hun kansen op school. Wanneer kinderen als baby, dreumes en peuter al worden voorgelezen, hebben zij daar een leven lang plezier van. Stichting Lezen zet daarom al bijna tien jaar het programma BoekStart in de kinderopvang in om in kindcentra een goed voorleesklimaat te creëren. Een ruime boekencollectie en pedagogisch medewerkers voorzien van de juiste expertise op het gebied van voorlezen en leesbevordering, zijn daar onderdeel van.

Dat werpt zijn vruchten af, zo laat het voorliggende onderzoek van Kantar zien. In kindcentra met BoekStart is voorlezen vaker opgenomen in beleids-, werk- en voorleesplannen dan in centra zonder BoekStart. Daarnaast is er op BoekStartinstellingen ook vaker een voorleescoördinator aanwezig, en is voorlezen vaker opgenomen in het opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers. Pedagogisch medewerkers hebben op BoekStartinstellingen meer mogelijkheden voor scholing over voorlezen en taalstimulering, en de behoefte aan meer kennis en vaardigheden op dit gebied is groot.

Bemoedigende resultaten, maar er is natuurlijk altijd ruimte voor verbetering – zowel op instellingen met als zonder BoekStart. Het onderzoek eindigt dan ook met zeven concrete aanbevelingen om leesbevordering in de kinderopvang nog structureler onder de aandacht te brengen. Wij blijven ons ook de komende jaren inzetten om de meer dan vierhonderdduizend kinderen in de kinderopvang in aanraking te brengen met mooie verhalen en fijne voorleeservaringen.

Gerlien van Dalen,
Directeur-bestuurder Stichting Lezen

¹ CBS Statline Jeugdmonitor (2019, 28 juni). *Formele kinderopvang; kinderen, uren, soort opvang, vorm opvang, regio*. CBS. Geraadpleegd op 6 april 2020 van <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20214NED/table?ts=1586160251924>.

Samenvatting

Stichting Lezen voert in samenwerking met Kantar vierjaarlijks een stand-van-zakenonderzoek uit naar het voorleesbeleid en de voorleespraktijk van Nederlandse kinderopvanginstellingen. In deze editie van het onderzoek ging speciale aandacht uit naar de deskundigheid(sbevordering) van pedagogisch medewerkers. In totaal hebben 93 managers en 330 pedagogisch medewerkers aan het onderzoek deelgenomen. Bij de analyse van de resultaten is rekening gehouden met eventuele verschillen tussen instellingen met en zonder BoekStart.

Het algemene voorleesklimaat

Het algemene voorleesklimaat binnen de kindcentra wordt door de meeste managers goed tot uitmuntend beoordeeld. Managers zijn met name positief over de mogelijkheid voor kinderen om zelf boeken te pakken, de variëteit van het boekenaanbod en de aansluiting van het boekenaanbod op het niveau van de kinderen. Over een aantal aspecten van het voorleesklimaat zijn managers kritischer, namelijk over de deelname van de instelling aan een lokaal leesbevorderingsnetwerk, het coördineren en budgetteren van leesbevordering en het stimuleren van ouderbetrokkenheid. Managers van BoekStartinstellingen beoordelen hun centrum op alle deelaspecten van het voorleesklimaat positiever dan managers van niet-BoekStartinstellingen.

Voorlezen als onderdeel van beleid

Voorlezen en leesbevordering zijn nog niet altijd verankerd in het beleid van kinderopvangcentra. Drie kwart van de instellingen heeft geen apart voorleesplan, en de helft heeft voorlezen niet heeft opgenomen in het beleids- of werkplan. Een derde van instellingen heeft voorlezen in geen enkel plan opgenomen. In kindcentra met BoekStart is voorlezen vaker opgenomen in beleids-, werk- en voorleesplannen dan in centra zonder BoekStart. Bij centra met BoekStart is daarnaast ook vaker een voorleescoördinator aanwezig, en is voorlezen vaker opgenomen in het opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers. In vergelijking met 2016 zien we dat nu vaker specifieke aandacht voor baby's is opgenomen in de plannen.

Collectie en presentatie

De babyboekjescollectie bestaat bij de meeste centra uit maximaal 20 boekjes. De prentenboekencollectie is gemiddeld groter (tot 40 prentenboeken). De ruime meerderheid van de pedagogisch medewerkers is tevreden over de omvang en diversiteit van de boekencollectie. Drie kwart van de pedagogisch medewerkers geeft aan dat kinderen zelf een boekje kunnen pakken en dat sommige of alle boekjes op ooghoogte van de kinderen staan. Ruim de helft van de instellingen koopt een paar keer per jaar nieuwe boeken. Het boekenbudget is vaak niet geormerkt, maar onderdeel van het materialenbudget. BoekStartlocaties kopen wat vaker nieuwe boeken dan locaties zonder BoekStart.

Het voorleesritueel

Zowel managers als pedagogisch medewerkers vinden regelmatig voorlezen leuk en belangrijk. Het wordt dan ook regelmatig gedaan en dit gebeurt vaker naarmate de kinderen ouder worden. Het voorlezen wordt vooral belangrijk gevonden voor de taalstimulering van kinderen, het creëren van een rustmoment in de groep en voor het plezier dat kinderen eraan beleven. Ruim drie kwart van de

pedagogisch medewerkers bereidt het voorlezen eerst voor. Vaak wordt er interactief voorgelezen. Op BoekStartlocaties stellen pedagogisch medewerkers wat vaker dan op andere locaties vragen tijdens het voorlezen, praten zij vaker na over het verhaal en/of organiseren zij een passende activiteit, en voorafgaand worden de kinderen vaker met een ritueel verzameld.

Deskundigheidsbevordering

De meerderheid van de managers geeft aan dat er één keer per jaar of vaker scholingsmogelijkheden worden aangeboden aan pedagogisch medewerkers. Op BoekStartinstellingen gebeurt dit vaker dan op niet-BoekStartinstellingen, en is het minder lang geleden dat pedagogisch medewerkers voor het laatst scholing op het gebied van voorlezen of taalstimulering hebben gevolgd.

Circa twee derde van de managers vindt het nuttig om te investeren in de kennis van pedagogisch medewerkers over leesbevordering en voorlezen. Slechts een derde van de managers vindt dat pedagogisch medewerkers voldoende kennis en vaardigheden hebben met betrekking tot leesbevordering en voorlezen als ze van de opleiding afkomen. Twee op de vijf pedagogisch medewerkers had zelf ook graag meer willen leren over voorlezen tijdens de opleiding. Een kwart van hen geeft aan dat er tijdens de opleiding veel tijd werd besteed aan het voorlezen.

Managers vinden dat pedagogisch medewerkers het best zijn in het praten over boekjes met kinderen, terwijl er nog winst geboekt kan worden op het gebied van het betrekken van ouders bij het voorlezen en het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen. Dit sluit aan bij het beeld dat pedagogisch medewerkers zelf hebben: zij zeggen vooral behoefte te hebben aan ondersteuning bij het stimuleren van ouders om thuis te lezen, het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen en het rekening houden met taalverschillen tussen kinderen.

Samenwerking met bibliotheken en ouderbetrokkenheid

Drie kwart van de kindcentra werkt samen met een bibliotheek. Deze samenwerking bestaat vooral uit het lenen van boeken en het bezoeken van de bibliotheek met de kinderen. BoekStartinstellingen ondernemen beduidend meer activiteiten met en bij de bibliotheek dan instellingen zonder BoekStart. De meeste instellingen betrekken daarnaast ouders bij (het stimuleren van) voorlezen. BoekStartinstellingen doen dit vaker dan instellingen zonder BoekStart.

BoekStart in de kinderopvang

De meerderheid van de managers en pedagogisch medewerkers geeft aan dat hun instelling of zichzelf dingen anders zijn gaan doen sinds de aanvang van BoekStart. BoekStart heeft, sinds instellingen met dit programma zijn gaan werken, vooral bijgedragen aan een uitgebreidere collectie van boeken en vaker voorlezen. Er lijkt over de hele linie meer aandacht te zijn voor voorlezen. Toch geeft ook bijna een derde van de pedagogisch medewerkers aan dat ze niets anders zijn gaan doen nadat hun instelling met BoekStart is begonnen.

Aanbevelingen

Op veel kinderopvanglocaties is een flink aantal zaken met betrekking tot leesbevordering al goed op orde, maar er is ook ruimte voor verbetering. Daarom zijn er een aantal aanbevelingen opgesteld:

1. zet in op het opnemen van leesbevordering in het pedagogisch beleids- of voorleesplan;
2. zet in op het versterken van de rol van de voorleescoördinator;
3. zet in op het voorlezen aan baby's;
4. zet in op de expertise van (aankomende) pedagogisch medewerkers;
5. zet in op ouderbetrokkenheid;
6. zet in op een goede leesomgeving;
7. zet in op een kwaliteitsslag binnen het programma BoekStart.

1 Inleiding

Stichting Lezen is de drijvende kracht achter de leesbevordering in Nederland. Als onderdeel van het algemene lees- en literatuurbeleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zet de stichting zich in voor de waarborging van de leescultuur. Stichting Lezen streeft ernaar om kinderen structureel met leesbevordering in aanraking te brengen, en hen al vanaf jonge leeftijd het plezier en de waarde van lezen te leren kennen.

Eén van de leesbevorderingsprogramma's die Stichting Lezen in dit kader uitvoert is BoekStart in de kinderopvang. BoekStart in de kinderopvang is in 2011 van start gegaan als onderdeel van het programma Kunst van Lezen, en is sinds 2016 onderdeel van het landelijke actieprogramma Tel mee met Taal. Het doel van BoekStart in de kinderopvang is om ervoor te zorgen dat er binnen Nederlandse kinderopvanginstellingen structureel aandacht wordt besteed aan voorlezen aan kinderen van nul tot vier jaar.

Doel van dit onderzoek

Stichting Lezen voert in samenwerking met Kantar vierjaarlijks een stand-van-zakenonderzoek uit naar het voorleesbeleid en de voorleespraktijk van Nederlandse kinderopvanginstellingen. Het in kaart brengen van het algemene voorleesklimaat in de kinderopvang is voor Stichting Lezen een belangrijke doelstelling. Daarnaast wil Stichting Lezen in deze editie van het onderzoek met name goed zicht krijgen op de deskundigheid en deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers. Tot slot wil Stichting Lezen weten in hoeverre er praktijkverschillen en verschillen in voorleesbeleid zijn tussen instellingen die deelnemen aan BoekStart en instellingen die hier niet aan deelnemen. Deze vragen staan dan ook centraal in het onderzoek.

Resultaten van dit onderzoek moeten inzicht geven in waar Stichting Lezen zich de komende beleidsperiode op kan gaan richten. Daarnaast dienen de uitkomsten ook als verantwoording van efficiënt bestede middelen.

Onderzoeksmethode

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen van Stichting Lezen heeft Kantar een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Het kwantitatieve onderzoek uit 2016 vormde de basis voor de vragenlijst van dit onderzoek. Er zijn 93 managers en 330 pedagogisch medewerkers ondervraagd over het voorleesklimaat op hun instelling, de boekencollectie, het voorleesritueel, het beleid rondom voorlezen, samenwerking met bibliotheken, ouderbetrokkenheid en deskundigheidsbevordering. Het veldwerk vond online plaats in de periode van 11 december 2019 tot en met 12 januari 2020. Respondenten waren afkomstig uit de Kantar NIPObase. Van de steekproef was vooraf al bekend dat zij werkzaam zijn in de kinderopvang. De verdeling over verschillende doelgroepen is zoals in onderstaande tabel. Significante verschillen tussen subgroepen zijn getoetst op basis van het 90%-betrouwbaarheidsniveau.

Tabel 1

Verdeling deelname aan BoekStart onder de respondenten

	BoekStartdeelnemer?			Totaal
	Ja	Nee	Weet niet	
Manager	26	58	9	93
Pedagogisch medewerker	119	164	47	330

Wanneer verder wordt ingezoomd op de kenmerken van deze twee groepen zien we het volgende:

Voor managers:

- Meer dan de helft van de managers (56%) is manager van een kindcentrum dat onderdeel is van een kinderopvangorganisatie met meerdere locaties. Deze managers geven vaker aan deel te nemen aan BoekStart (BoekStart 85%, geen BoekStart 38%).
- Bij ongeveer de helft van de managers (48%) verblijven dagelijks minder dan 50 kinderen. Bij ruim een derde (37%) verblijven meer dan 100 kinderen. Binnen deze laatste kindcentra wordt vaker deelgenomen aan BoekStart (BoekStart 73%, geen BoekStart 21%).
- Ongeveer twee op de vijf managers (38%) geeft aan dat de groepen op de kindcentra verticaal (leeftijden gemengd) zijn ingedeeld. Een kwart (26%) geeft aan dat de groepen horizontaal (in leeftijdsgroepen) zijn ingedeeld. Eveneens een kwart (26%) combineert horizontale en verticale groepen.
- Zeven op de tien managers (71%) geeft aan dat er anderstalige kinderen op het kindcentrum aanwezig zijn. Meertaligheid komt dus relatief veel voor.
- Bij de helft van de managers werkt het kindcentrum met een erkend VVE-programma (51%) en bij 14% met een programma ontwikkeld door de kinderopvangorganisatie zelf. Een derde werkt dus niet met een VVE-programma (35%). Wanneer er wordt gewerkt met een VVE-programma zijn bijna alle pedagogisch medewerkers ook opgeleid of worden zij momenteel opgeleid in het kader van dit programma (95%).

Voor pedagogisch medewerkers:

- Een derde van de pedagogisch medewerkers (35%) geeft aan het meest op de peutergroep te staan. 7% staat op de dreumesgroep en 14% op de babygroep. Daarnaast geven bijna drie op de tien (28%) pedagogisch medewerkers aan op een verticale groep te staan.
- De meeste pedagogisch medewerkers hebben de opleiding MBO niveau 4 gespecialiseerd pedagogisch medewerker (38%) of MBO niveau 4 pedagogisch medewerker (35%) voltooid.
- Van de pedagogisch medewerkers is 11% voorleescoördinator, 13% VVE-coördinator en 10% pedagogisch coach.
- De helft van de pedagogisch medewerkers leest zelf graag (52%); daarentegen geeft een vijfde aan zelf *niet* graag te lezen (21%).

Leeswijzer

Dit rapport bespreekt de resultaten van het volledige kwantitatieve onderzoek. De onderwerpen worden per thema behandeld, waarbij we waar mogelijk en relevant de vergelijking maken tussen BoekStart- en 'geen BoekStart'-instellingen, met de voorgaande meting (2016), of tussen doelgroepen (managers versus pedagogisch medewerkers). Aan het begin van ieder hoofdstuk is een samenvatting van het desbetreffende hoofdstuk toegevoegd. De figuren waarin de uitkomsten van

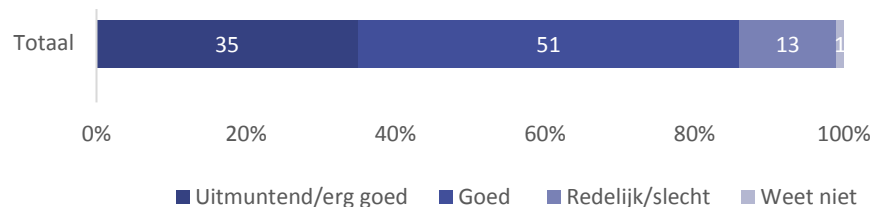
de managers worden weergegeven zijn paars gekleurd en de figuren voor de pedagogisch medewerkers zijn oranje gekleurd. Significante verschillen worden in de tekst genoemd en in de grafieken soms met een pijl aangegeven.

2 Het voorleesklimaat in de kinderopvang

- Veel managers zijn positief over het voorleesklimaat binnen hun kindcentrum.
- Managers van BoekStart-kindcentra beoordelen hun kindcentrum positiever dan niet-BoekStart-kindcentra, met name wat betreft:
 - deelname aan een lokaal leesbevorderingsnetwerk;
 - leesbevordering als structureel onderdeel van het beleid;
 - het boekenaanbod.

1. Veel managers zijn positief over het voorleesklimaat binnen hun kindcentrum

Hoe beoordeelt u het algemene voorleesklimaat van uw kindcentrum?

Basis: Managers n=93

Onder 'het algemene voorleesklimaat' worden zaken verstaan als een ruim en gevarieerd aanbod van boeken, de aandacht en tijd voor voorlezen binnen het kindcentrum en de interesse van pedagogisch medewerkers en kinderen voor het voorlezen. Het algemene voorleesklimaat binnen het kindcentrum wordt door de meeste managers goed tot uitmuntend beoordeeld. Managers van kindcentra die deelnemen aan BoekStart en managers van centra die dat niet doen beoordelen het voorleesklimaat nagenoeg hetzelfde. Ook verschilt de beoordeling van het voorleesklimaat niet significant met de meting uit 2016.

2. Managers van BoekStart-kindcentra beoordelen hun kindcentrum vooral positiever wat betreft deelname aan lokaal leesbevorderingsnetwerk, leesbevordering als structureel onderdeel van het beleid en boekenaanbod

Hoe beoordeelt u de mate waarin uw kindcentrum aandacht besteedt aan...

% Antwoord categorieën 'uitmuntend' en 'erg goed' zijn bij elkaar opgeteld

Basis: Managers BoekStart n=26, geen BoekStart n=58

Managers hebben hun kindcentrum beoordeeld op verschillende aspecten die behoren tot een goed voorleesklimaat. Managers beoordelen de aandacht die in hun kindcentrum wordt besteed aan de volgende aspecten het best:

- Het voorhanden zijn van een gevarieerd aanbod van aantrekkelijke en toegankelijke boeken.
- De mogelijkheid van kinderen om zelf boeken te pakken en te lezen.

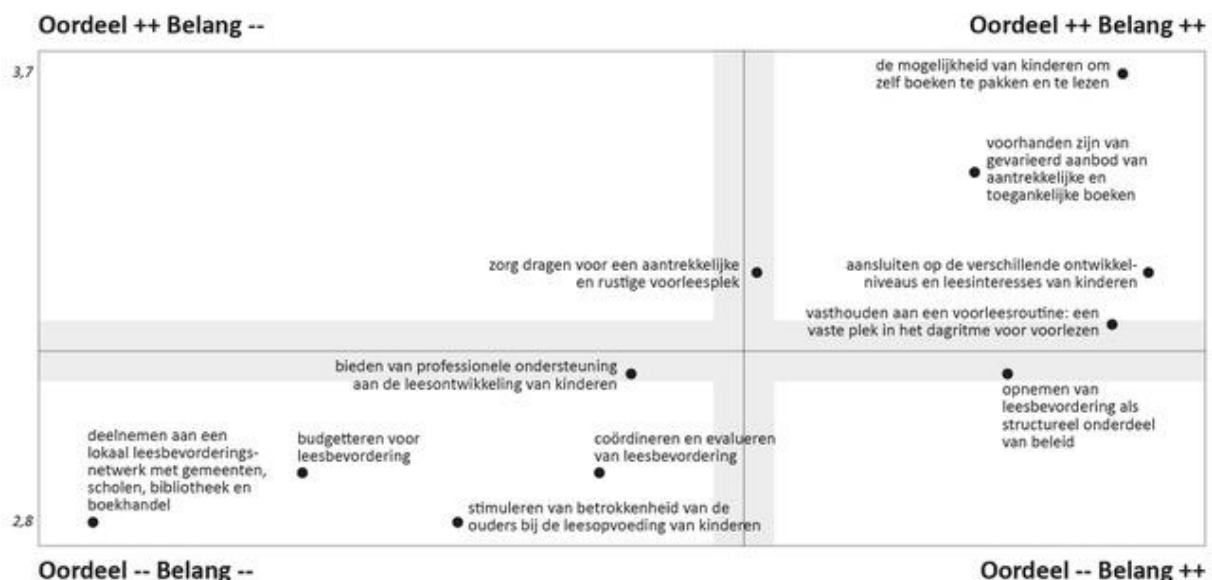
Managers van BoekStart-kindcentra beoordelen hun centrum op alle deelaspecten positiever dan managers van niet-BoekStart-kindcentra. Dit geldt vooral voor de volgende aspecten:

- Deelname aan een lokaal leesbevorderingsnetwerk met gemeenten, scholen, bibliotheek en boekhandel.
- Het opnemen van leesbevordering als structureel onderdeel van het beleid.
- Het voorhanden zijn van een gevarieerd aanbod van aantrekkelijke en toegankelijke boeken.

Hoewel bovenstaande lijst inzicht geeft in de mate waarin BoekStart-kindcentra en niet-BoekStart-kindcentra verschillende aspecten van hun voorleesklimaat beoordelen, geeft het niet aan wat volgens managers de relatieve impact van deze aspecten is op het algemene voorleesklimaat. Daarom is ook de samenhang berekend tussen het oordeel van managers over deelaspecten van het voorleesklimaat en hun oordeel over het voorleesklimaat in het algemeen. Die analyse resulteerde in de volgende impactmatrix, die input geeft voor beleidskeuzes van Stichting Lezen.

3. Zelf boeken pakken, een gevarieerd boekenaanbod en aansluiting op het niveau van de kinderen zijn volgens managers zowel op orde binnen de instelling als belangrijk voor het algemene voorleesklimaat

Er wordt een aantal aspecten van voorlezen in de kinderopvang aan u voorgelegd. Voor ieder aspect willen wij graag van u weten hoe u dit aspect beoordeelt binnen uw kindcentrum.

Basis: Managers BoekStart n=26, geen BoekStart n=58

Over een aantal aspecten van het voorleesklimaat zijn managers relatief kritisch: zo beoordelen ze hun instelling het laagst wat betreft het deelnemen aan een lokaal leesbevorderingsnetwerk, het coördineren en budgetteren van leesbevordering en het stimuleren van ouderbetrokkenheid. Tegelijkertijd zien managers ook niet direct het belang van deze aspecten voor een goed voorleesklimaat. Dit terwijl Stichting Lezen wél de overtuiging heeft dat dergelijke zaken een positieve werking hebben en nodig zijn om het voorleesklimaat in een instelling te verbeteren. Over alle kindercentra bekeken, liggen hier dus de prioriteiten voor Stichting Lezen. Enerzijds zullen deze zaken beter op orde moeten komen in kindercentra, anderzijds moet het belang van deze aspecten beter benadrukt worden.

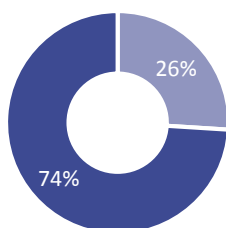
Bovenstaande impactmatrix is alleen gemaakt op totaalniveau. Voor de subgroepen BoekStart en niet-BoekStart waren de afzonderlijke basissen te laag om aparte impactmatrices te maken.

3 Voorlezen in beleids- en werkplannen

- Drie kwart van de instellingen heeft geen apart voorleesplan, en de helft heeft voorlezen niet opgenomen in het beleids- of werkplan.
- Een derde van de instellingen heeft voorlezen in geen enkel plan opgenomen (niet in een voorlees-, beleids-, werk- of opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers).
- In kindcentra met BoekStart is voorlezen vaker opgenomen in beleids-, werk- en voorleesplannen dan in centra zonder BoekStart.
- Bij centra met BoekStart is er vaker een voorleescoördinator aanwezig, en is voorlezen vaker opgenomen in het opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers.
- Stichting Lezen ziet graag dat (het beleid rondom) voorlezen is opgenomen in beleids-, werk-, opleidings- of voorleesplannen voor het kindercentrum. Dit borgt, naast onder andere een aangewezen voorleescoördinator, ook de voorleescultuur.

4. Drie kwart van de managers geeft aan dat het kindcentrum geen voorleescoördinator heeft

Heeft uw instelling een voorleescoördinator?

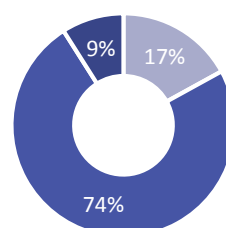

- Voorleescoördinator
- Geen voorleescoördinator

Basis: Managers n=93

5. Eveneens drie kwart van de managers geeft aan dat er geen apart voorleesplan is

Heeft uw kindcentrum een apart voorleesplan?

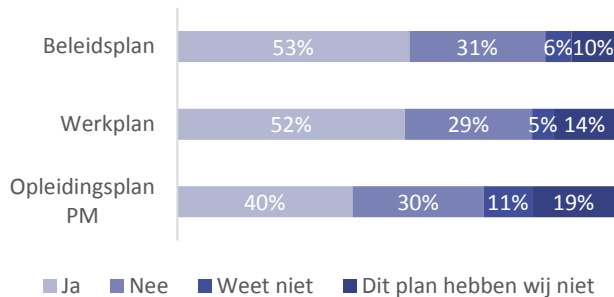
- Apart voorleesplan
- Geen apart voorleesplan
- Weet niet

Basis: Managers n=93

Veel managers geven aan dat hun kindcentrum geen voorleescoördinator heeft. Van de managers waarvan het kindcentrum aangesloten is bij BoekStart geeft daarentegen bijna drie kwart aan dat de instelling wel een voorleescoördinator heeft (BoekStart 73%, geen BoekStart 5%). Dit is tevens één van de voorwaarden voor deelname aan BoekStart. Het aantal instellingen (met en zonder BoekStart) dat een voorleescoördinator heeft, is gelijk aan 2016.

6. Voorlezen is bij de helft van de managers opgenomen in het beleids- en werkplan

Is voorlezen opgenomen in:

Basis: Managers n=93

7. Het budget voor voorlezen per pedagogisch medewerker binnen het opleidingsplan varieert enorm

Hoeveel budget is er voor voorlezen/leesbevordering binnen dit opleidingsplan per pedagogisch medewerker?

Gemiddeld **271** euro per jaar beschikbaar binnen opleidingsplan per pedagogisch medewerker voor voorlezen/leesbevordering

Budget varieert tussen de 1 en 2000 euro.

Basis: Managers met opleidingsplan PM n=37

Managers waarvan het kindcentrum deelneemt aan BoekStart geven vaker aan:

- een apart voorleesplan te hebben (BoekStart 50%, geen BoekStart 5%);
- dat voorlezen is opgenomen in het beleidsplan (BoekStart 81%, geen BoekStart 40%);
- dat voorlezen is opgenomen in het werkplan (BoekStart 73%, geen BoekStart 41%);
- dat voorlezen is opgenomen in het opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers (BoekStart 58%, geen BoekStart 29%).

8. Bij de meerderheid van de managers staan thema's van boekjes en specifieke voorleesmomenten in het plan beschreven

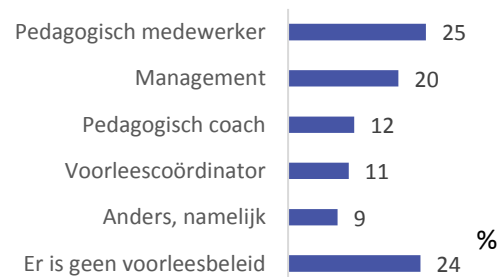
Kunt u aangeven welke van de volgende onderdelen met betrekking tot voorlezen in het plan/de plannen staan beschreven?

Basis: Managers met een apart voorlees-, beleids-, werk-, PM-opleidingsplan n=64

9. Pedagogisch medewerker of management vaakst verantwoordelijk voor voorleesbeleid

Wie is verantwoordelijk voor het voorleesbeleid?

Basis: Managers n=93

De aansluiting van boekjes bij een thema en specifieke momenten van voorlezen zijn onderdelen die het vaakst in het aparte voorlees-, beleids-, werk- of opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers staan.

BoekStartlocaties hebben vaker dan locaties zonder BoekStart de volgende aspecten in hun plan/plannen beschreven:

- Boekjes die aansluiten op een thema (BoekStart 83%, geen BoekStart 58%).
- Aandacht voor taalzwakke kinderen (BoekStart 67%, geen BoekStart 42%).
- Een aantrekkelijke inrichting van de boekenhoek (BoekStart 79%, geen BoekStart 27%).
- Samenwerking met andere partijen (BoekStart 54%, geen BoekStart 15%).
- Scholing van de pedagogisch medewerker (BoekStart 46%, geen BoekStart 15%).
- Ouderbetrokkenheid bij het voorlezen (BoekStart 42%, geen BoekStart 18%).

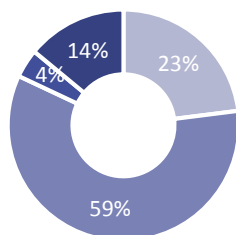
In vergelijking met de meting in 2016 zien we dat nu vaker specifieke aandacht voor baby's is opgenomen in het plan/de plannen (2020 47%, 2016 30%).

Managers van kindcentra die *niet* deelnemen aan BoekStart geven vaker aan dat er geen voorleesbeleid is (33%) dan managers van centra die wel deelnemen aan BoekStart (4%). De verantwoordelijkheid voor het voorleesbeleid ligt het vaakst bij de pedagogisch medewerker of het management. Wanneer het kindcentrum deelneemt aan BoekStart ligt de verantwoordelijkheid voor het voorleesbeleid vaker bij de *voorleescoördinator* (BoekStart 23%, geen BoekStart 5%) of bij de *pedagogisch coach* (BoekStart 23%, geen BoekStart 7%), dan wanneer het kindcentrum niet deelneemt aan BoekStart.

10. Er wordt nog weinig afstemming gezocht tussen kindcentrum en basisschool wat betreft taal- en leesbeleid

11. Twee derde van de managers is onbekend met Leesplan.nl, slechts 8% gebruikt deze website voor het beleid

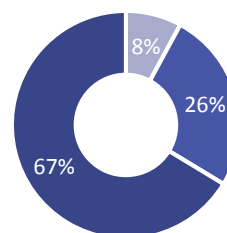
Wordt er afstemming gezocht wat betreft het taal- en leesbeleid tussen het kindcentrum en de basisschool?

- Er wordt afstemming gezocht
- Er wordt geen afstemming gezocht
- Anders, namelijk
- Weet niet

Basis: Managers n=93

Kent u de website leesplan.nl?

- Leesplan.nl is bekend en wordt gebruikt voor beleid
- Leesplan.nl is bekend, maar wordt niet gebruikt
- Leesplan.nl is onbekend

Basis: Managers n=93

Stichting Lezen ziet naast de opname van voorlezen in plannen ook graag dat er op kindcentra wordt samengewerkt met de basisschool. Dit kan door een doorgaande leeslijn vanuit de kinderopvang en

de peuterspeelzaal naar groep 1 en 2 van de basisschool te hanteren. Slechts een kwart van de managers geeft aan dat er afstemming wordt gezocht met de basisschool wat betreft taal- en leesbeleid. Op BoekStartlocaties wordt vaker gewerkt met een doorgaande leeslijn dan op locaties waar men niet met BoekStart werkt (BoekStart 42%, geen BoekStart 16%).

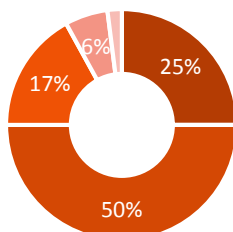
Van de managers is twee derde onbekend met Leesplan.nl. De website is onbekender onder managers van kindcentra die *geen* gebruikmaken van BoekStart (BoekStart 42%, geen BoekStart 79%). De website is onder BoekStartlocaties niet alleen bekender, maar wordt ook vaker gebruikt voor het beleid (BoekStart 15%, geen BoekStart 3%). De bekendheid van de website is sinds 2016 wel gestegen. Toen was 12% bekend met Leesplan.nl, nu is dat 33%.

4 Collectie en presentatie

- De babyboekjescollectie bestaat bij de meeste centra uit maximaal 20 boekjes. De prentenboekencollectie is gemiddeld groter (tot 40 prentenboeken).
- De ruime meerderheid van de pedagogisch medewerkers is tevreden over de omvang en diversiteit van de boekencollectie. Ook worden boekjes bij de meeste centra gerouleerd tussen groepen.
- Drie kwart van de pedagogisch medewerkers geeft aan dat kinderen zelf een boekje kunnen pakken en dat sommige of alle boekjes op ooghoogte van de kinderen staan.
- Ruim de helft van de managers koopt een paar keer per jaar nieuwe boeken. Er is vaak echter geen geoormerkt boekenbudget. BoekStartlocaties kopen wat vaker nieuwe boeken dan locaties zonder BoekStart.

12. Drie kwart van de pedagogisch medewerkers geeft aan dat de babyboekjescollectie op de groep uit 0 tot 20 boekjes bestaat

Hoe groot is de babyboekjescollectie ongeveer op de groep?

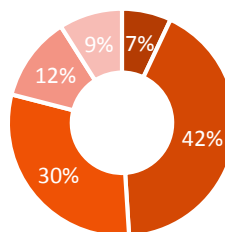

- 0 - 5 boeken
- 6 - 20 boeken
- 21 - 40 boeken
- 41 - 60 boeken
- Meer dan 60 boeken

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

13. De prentenboekencollectie is gemiddeld groter. Ruim drie kwart van de pedagogisch medewerkers geeft aan dat er 0 tot 40 prentenboeken op de groep zijn

Hoe groot is de prentenboekencollectie ongeveer op de groep?

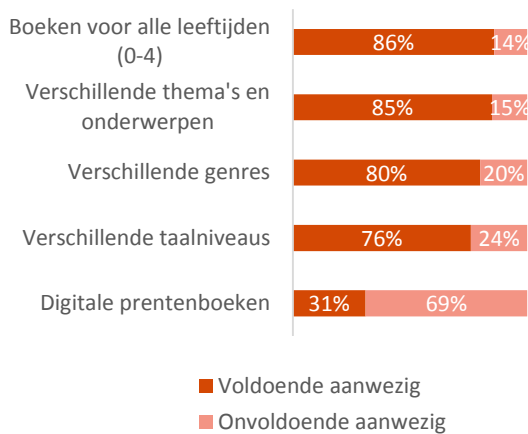

- 0 - 5 boeken
- 6 - 20 boeken
- 21 - 40 boeken
- 41 - 60 boeken
- Meer dan 60 boeken

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

14. Een ruime meerderheid vindt de de boekencollectie divers genoeg wat betreft leeftijden, thema's, genres en taalniveaus, alleen digitale prentenboeken missen nog vaak

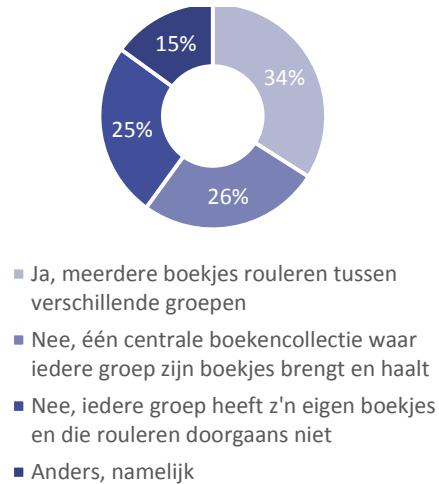
Is de collectie boeken op de volgende punten groot genoeg?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

15. Bij een derde van managers worden boekjes tussen verschillende groepen in het kindcentrum gerouleerd

Rouleren boekjes tussen de verschillende groepen in uw kindcentrum?

Basis: Managers n=93

Bij BoekStartlocaties wordt ruim twee keer zo vaak gebruikgemaakt van de methode om de boekjes te rouleren tussen de groepen dan bij niet-BoekStartlocaties (BoekStart 46%, geen BoekStart 22%).

16. In het kindcentrum van drie kwart van de pedagogisch medewerkers kunnen kinderen zelf een boekje pakken

Kunnen kinderen zelf een boekje pakken om te gaan lezen?

Pedagogisch medewerkers n=330

17. In bijna alle kindcentra staan alle of sommige boekjes op ooghoogte van de kinderen

Kunt u iets zeggen over de manier waarop de boekjes worden gepresenteerd?

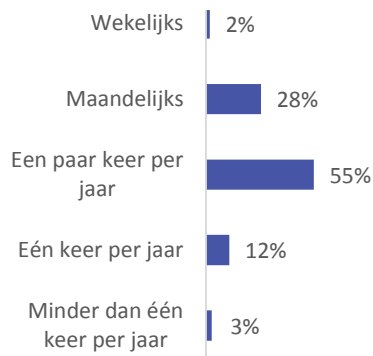

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

In 2016 gaven pedagogisch medewerkers vaker aan dat alle boekjes op ooghoogte van de kinderen stonden (2020 36%, 2016 52%). Dit jaar werd vaker aangegeven dat sommige boekjes op die hoogte staan.

18. Ruim de helft van de managers koopt een paar keer per jaar nieuwe boeken

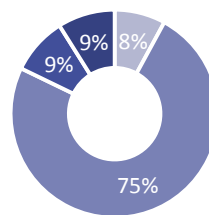
Hoe vaak worden er nieuwe lees- en voorleesboeken voor de kinderen gekocht?

Basis: Manager n=93

19. Het boekenbudget is vaak onderdeel van het materialenbudget

Is er een geormerkt boekenbudget?

- Er is een geormerkt boekenbudget
- Het boekenbudget is onderdeel van het materialenbudget
- Er is geen geld voor boeken
- Weet niet

Basis: Manager n=93

20. Gemiddeld is er 248 euro per jaar beschikbaar voor boeken

Hoeveel budget is (ongeveer) beschikbaar voor boeken?

Gemiddeld **248** euro per jaar beschikbaar voor boeken

Budget varieert tussen de 1 en 1000 euro.

Basis: Manager n=93

Een van de zaken die een voorleesklimaat kunnen bevorderen, is de aanschaf van nieuwe boeken. Een geormerkt boekenbudget zorgt ervoor dat beschikbaar geld ook daadwerkelijk aan boeken wordt uitgegeven.

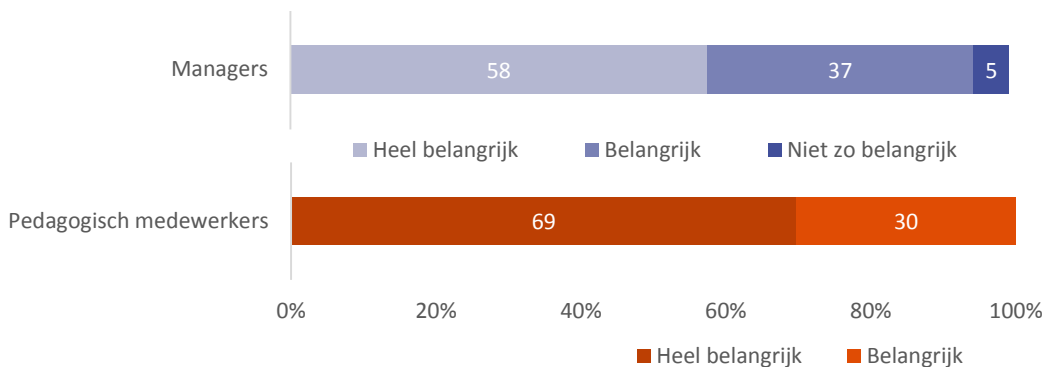
De meeste managers geven aan dat er een paar keer per jaar nieuwe lees- en voorleesboeken voor de kinderen worden gekocht. Managers van BoekStartlocaties geven vaker dan managers van locaties zonder BoekStart aan dat er maandelijks nieuwe boeken worden gekocht (BoekStart 38%, geen BoekStart 21%). Weinig managers hebben echter een geormerkt boekenbudget. Veelal is het boekenbudget onderdeel van het materialenbudget.

5 Het voorleesritueel

- Zowel managers als pedagogisch medewerkers vinden regelmatig voorlezen leuk en belangrijk. Het wordt dan ook regelmatig gedaan en dit gebeurt vaker naarmate de kinderen ouder worden. Het voorlezen wordt vooral belangrijk gevonden voor de taalstimulering van kinderen.
- Pedagogisch medewerkers lezen gemiddeld 11 minuten per voorleesbeurt voor. Ruim drie kwart bereidt het voorlezen eerst voor. Vaak wordt er interactief voorgelezen.
- Op BoekStartlocaties stellen pedagogisch medewerkers de kinderen vaker vragen tijdens het lezen, wordt er vaker nagepraat over het verhaal en/of een bijpassende activiteit gedaan, en voorafgaand worden de kinderen vaker met een ritueel verzameld.

21. Zowel managers als pedagogisch medewerkers vinden regelmatig voorlezen (heel) belangrijk, maar onder pedagogisch medewerkers wordt dit belang wat meer gezien

Hoe belangrijk vindt u het regelmatig voorlezen op de groepen?

Basis: Managers n=93 en Pedagogisch medewerkers n=330

Managers die aangesloten zijn bij BoekStart ervaren het belang van voorlezen sterker dan managers die niet bij BoekStart aangesloten zijn: 77% van de BoekStartmanagers vindt regelmatig voorlezen op de groepen heel belangrijk, versus 53% van de niet-BoekStartmanagers. Tussen pedagogisch medewerkers is er geen verschil, deze vinden het allemaal (heel) erg belangrijk.

22. Taalstimulering van kinderen bevorderen is belangrijkste reden van zowel managers als pedagogisch medewerkers om voor te lezen

Wat zijn voor u de drie belangrijkste redenen om voor te lezen?

Basis: Managers n=93 en Pedagogisch medewerkers n=330

De drie belangrijkste redenen om voor te lezen voor zowel managers als pedagogisch medewerkers zijn:

- Taalstimulering van kinderen bevorderen
- Een rustmoment in de groep creëren
- Het plezier dat kinderen eraan beleven

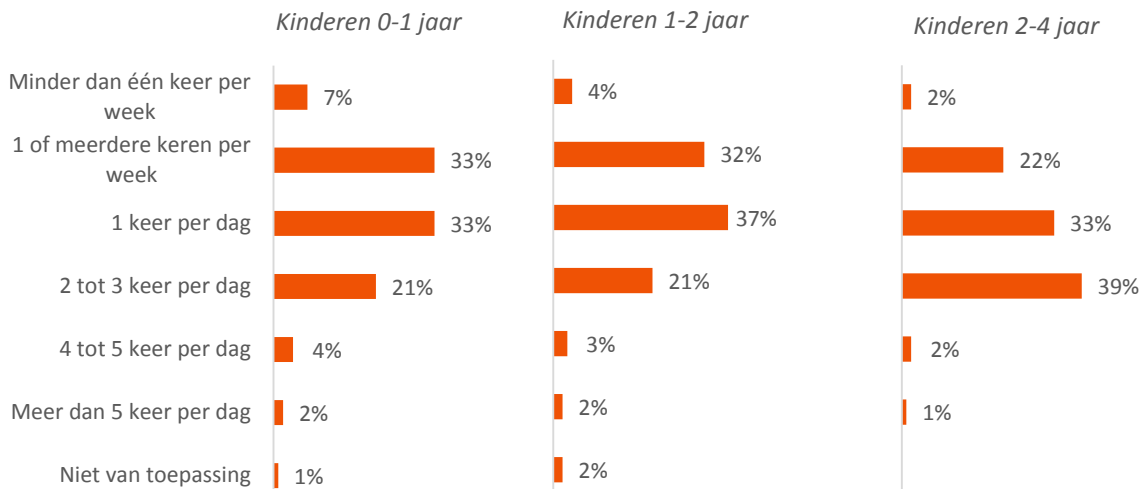
Pedagogisch medewerkers van kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart zien vaker het belang van onderstaande redenen dan de pedagogisch medewerkers die hier niet bij aangesloten zijn:

- Kinderen bekend laten raken met boeken (BoekStart 28%, geen BoekStart 19%).
- Literaire ontwikkeling bevorderen (BoekStart 6%, geen BoekStart 1%).

Daarentegen vinden pedagogisch medewerkers die *niet* aangesloten zijn bij BoekStart het feit dat voorlezen een rustmoment in de groep creëert vaker belangrijk (BoekStart 43%, geen BoekStart 55%).

23. Kinderen worden vaker voorgelezen naarmate ze ouder worden

Hoe vaak leest u voor?

Basis: Pedagogisch medewerkers van baby- en verticale groep n=138

Pedagogisch medewerkers van dreumes- en verticale groep n=114

Basis: Pedagogisch medewerkers van peuter- en verticale groep n=208

De meeste pedagogisch medewerkers lezen baby's en dreumesen één of meerdere keren per week tot één keer per dag voor. Peuters worden door een ruime meerderheid van de pedagogisch medewerkers één tot twee of drie keer per dag voorgelezen.

24. Pedagogisch medewerkers lezen gemiddeld 11 minuten per voorleesbeurt voor

Hoelang leest u gemiddeld per voorleesbeurt voor?

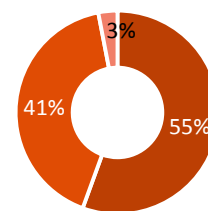
Gemiddeld wordt er **11** minuten per voorleesbeurt voorgelezen

Tijd varieert tussen de 2 en 60 minuten.

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

25. Ruim de helft van de pedagogisch medewerkers vindt voorlezen heel leuk

Hoe leuk vindt u regelmatig voorlezen op de groep?

- Heel leuk
- Leuk
- Niet zo leuk

Een voorleesbeurt aan de kinderen duurt gemiddeld ruim 11 minuten volgens de pedagogisch medewerkers. Nagenoeg alle pedagogisch medewerkers vinden voorlezen leuk en ruim de helft vindt het zelfs heel leuk.

26. Ter voorbereiding op het voorlezen worden het vaakst de boekjes eerst zelf gelezen of zoeken pedagogisch medewerkers van tevoren bepaalde voorwerpen die ze willen gebruiken

Welke van de volgende zaken doet u ter voorbereiding van het voorlezen?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Hoewel er vrij veel voorbereidingen worden getroffen voor het voorlezen, bereidt ruim één op de vijf pedagogisch medewerkers zich niet voor op het voorlezen. Er wordt nu wel meer voorbereid dan in 2016. Toen bereidde 36% van de pedagogisch medewerkers zich niet voor op het voorlezen. Ook worden nu vaker vragen voorbereid voorafgaand aan het voorleesmoment (2020 13%, 2016 8%).

Pedagogisch medewerkers van kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart zoeken vaker van tevoren naar bepaalde voorwerpen die ze willen gebruiken bij het voorlezen (BoekStart 48%, geen BoekStart 38%).

27. Tijdens het voorleesmoment gaan pedagogisch medewerkers vaak met de kinderen in een kring zitten en maken ze het voorlezen interactief door vragen te stellen of het verhaal na te spelen

Hoe ziet een gemiddeld voorleesmoment eruit?

“De groep zit aan tafel of in de kring, het boek wordt voorgelezen, plaatjes worden bekeken. Zelf lees ik het verhaal voor en stel af en toe vragen aan de kinderen. Soms spelen we het verhaal na met voorwerpen en knuffels. Als ik met een kleine groep zit, lees ik voor, laat de plaatjes zien en stel vragen. Interactief om met name de taal bij de kinderen te stimuleren.”

“Kinderen aan tafel of in een kring, boek met de tekst en prenten naar de kinderen toe, voorlezen of vertellen, plaatjes laten zien, reageren op de reacties van de kinderen, dan door naar de volgende pagina. Aan het eind vragen stellen en/of reageren op de reacties van de kinderen.”

“Omdat ik werkzaam ben op een baby/dreumesgroep pak ik korte verhaaltjes die makkelijk te begrijpen zijn. Door extra het woord te benoemen uit het boek en het verhaal uit te beelden met voorwerpen, krijgen kinderen de informatie zo goed mogelijk mee. Ook laat ik de kinderen zelf een invulling geven in een verhaal en laat ik ze zelf de bladzijdes omslaan en vraag ik wat ze zien.”

“We maken een keuze uit de boeken bij ons thema. Maken een halve kring zodat alle kinderen het goed kunnen zien. Hebben vaak de spullen uit het boek erbij zodat kinderen het na kunnen spelen en lezen dan voor. Wanneer kinderen het verhaal een beetje kennen, laten we ze meespelen zodat het verhaal echt voor hen gaat leven.”

“Soms ga ik op de grond zitten met een boekje en begin ik gewoon met lezen, ik vind het leuk om dan te zien dat kinderen naar je toe komen en het lezen aantrekt. Ook tijdens het tafelmoment voor het fruit lees ik een boekje voor.”

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

De voorleesmomenten worden door de pedagogisch medewerkers vaak uitgebreid beschreven. Ze geven daarin aan dat ze vaak met de kinderen in een kring gaan zitten, op de grond of op een bankje. Daarnaast worden ook eetmomenten aan tafel gebruikt om voor te lezen. Pedagogisch medewerkers proberen het voorlezen interactief te maken door vragen te stellen aan de kinderen, door het verhaal zelf met poppen of knuffels na te spelen of door kinderen het zelf na te laten spelen.

28. Op BoekStartlocaties stellen pedagogisch medewerkers de kinderen vaker vragen tijdens het lezen, wordt er vaker nagepraat en/of een bijpassende activiteit gedaan, en voorafgaand worden de kinderen vaker met een ritueel verzameld

Er volgt nu een aantal situaties die te maken hebben met voorlezen. Kunt u per situatie aangeven in hoeverre die voor u geldt?

% Antwoord categorieën 'altijd' en 'vaak' zijn bij elkaar opgeteld

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Voor de meeste pedagogisch medewerkers geldt dat zij:

- bij het voorlezen proberen aan te sluiten bij de belevingswereld van kinderen;
- tijdens het voorlezen vragen stellen, dingen aanwijzen en uitleggen;
- hun stem aanpassen aan het verhaal;
- tijdens het voorlezen ingaan op vragen/opmerkingen van kinderen over het verhaal.

De pedagogisch medewerkers van kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart besteden vaker dan kindcentra zonder BoekStart aandacht aan een aantal aspecten:

- Tijdens het voorlezen vragen stellen, dingen aanwijzen en uitleggen (BoekStart 84%, geen BoekStart 74%).

- Na het voorlezen napraten over het verhaal (BoekStart 64%, geen BoekStart 52%).
- Naar aanleiding van het verhaal een activiteit doen (BoekStart 43%, geen BoekStart 25%).
- De kinderen verzamelen met een voorleesritueel (BoekStart 32%, geen BoekStart 20%).

Daarentegen geven pedagogisch medewerkers van kindcentra die niet deelnemen aan BoekStart vaker aan dat zij hun stem proberen aan te passen aan het verhaal (BoekStart 82%, geen BoekStart 90%).

In vergelijking met de vorige meting in 2016:

- geven pedagogisch medewerkers minder vaak aan dat zij een boek meerdere keren voorlezen aan dezelfde kinderen (2020 74%, 2016 82%);
- en geven ze minder vaak aan dat ze na het voorlezen napraten over het verhaal (2020 57%, 2016 66%);
- daarentegen wordt nu vaker na het voorlezen nog wel eens terugverwezen naar het verhaal (2020 51%, 2016 43%).

29. Pedagogisch medewerkers helpen anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand veelal door veel aan te wijzen, te benoemen en te herhalen, en door ook in kleine groepjes of individueel te lezen

Heeft u een speciale aanpak voor anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

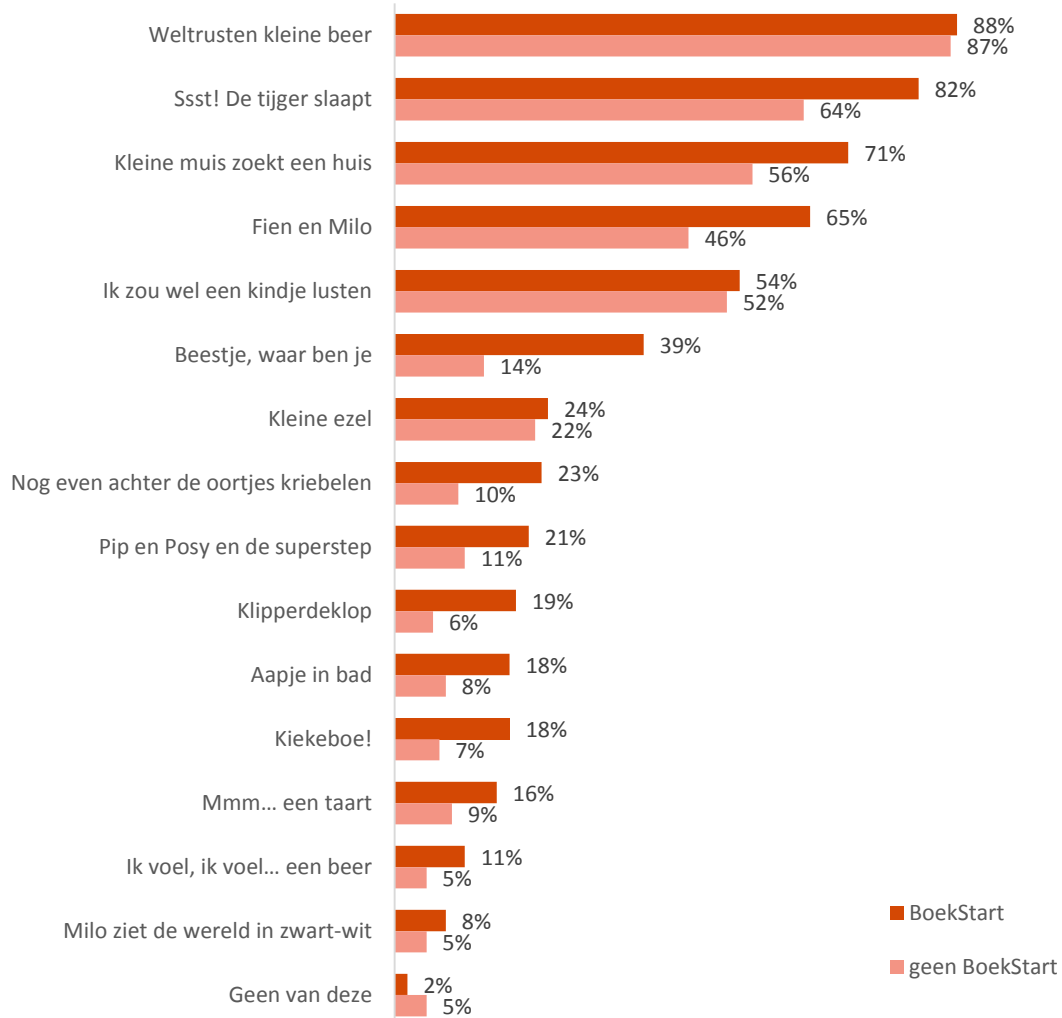
Veel aanwijzen, benoemen en herhalen en in kleine groepjes of individueel lezen zijn de meest gebruikte manieren om anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand te helpen. 6% van de pedagogisch medewerkers geeft aan niets speciaals te doen voor anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand, en 15% geeft aan dat zij geen anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand in de groep hebben.

In vergelijking met de vorige meting in 2016 wordt nu vaker aangegeven dat er alternatieve taalactiviteiten zoals zingen en woordspelletjes worden gedaan om anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand te helpen (2020 35%, 2016 26%).

6 Deskundigheidsbevordering

- Managers vinden dat pedagogisch medewerkers het best zijn in praten over boekjes met kinderen, terwijl er nog winst geboekt kan worden op het gebied van het betrekken van ouders bij het voorlezen en het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen.
- Managers zeggen veelal het nuttig te vinden om te investeren in de kennis van pedagogisch medewerkers.
- Pedagogisch medewerkers zeggen vooral behoefte te hebben aan ondersteuning bij het stimuleren van ouders om thuis te lezen, het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen en bij het rekening houden met taalverschillen tussen kinderen.
- Pedagogisch medewerkers van kindcentra met BoekStart krijgen vaker scholingsmogelijkheden aangeboden dan pedagogisch medewerkers van kindcentra zonder BoekStart, en hebben dan ook korter geleden voor het laatst deelgenomen aan een cursus.
- Nagenoeg iedereen die aan scholing over voorlezen of taalstimulering heeft deelgenomen, vond de scholing een beetje of heel erg nuttig.
- Pedagogisch medewerkers vonden de scholing onder andere nuttig omdat zij geleerd hebben hoe ze het voorlezen interactief kunnen maken, hoe ze anderstalige kinderen en kinderen met een taalachterstand extra kunnen helpen en welke boeken aansluiten bij de verschillende leeftijden van kinderen.
- Pedagogisch medewerkers denken vooral dat managers hen kunnen ondersteunen bij het voorlezen door het boekenaanbod te vergroten en te zorgen voor meer tijd.

30. Pedagogisch medewerkers die bij een BoekStartinstelling werken kennen over de gehele linie meer boekjes dan pedagogisch medewerkers die niet bij een BoekStartinstelling werken

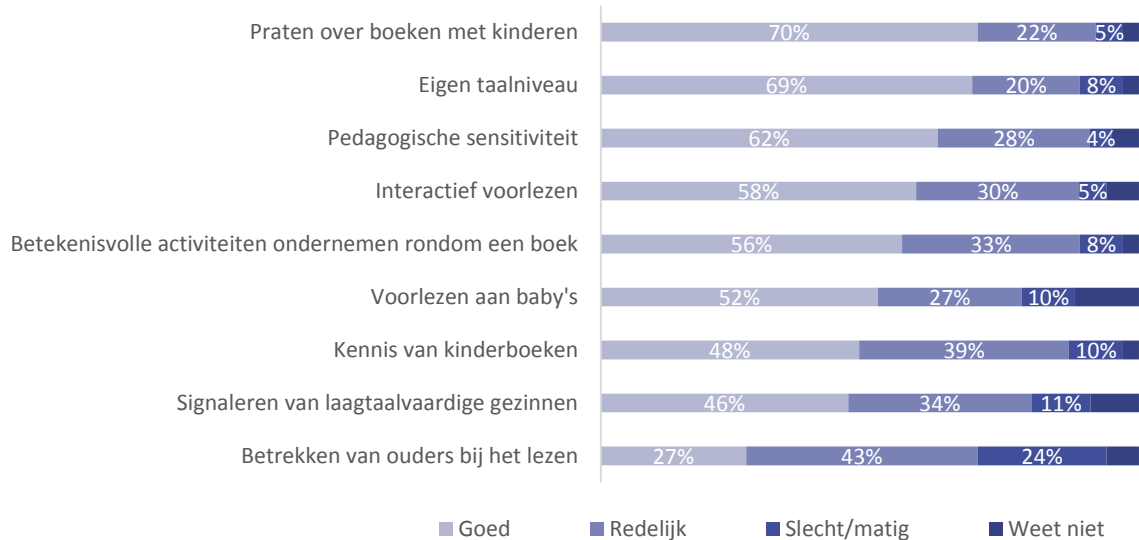
Welke van bovenstaande boekjes kent u?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Aan de pedagogisch medewerkers die deelnamen aan dit onderzoek is een lijst met 15 prentenboeken voorgelegd. Pedagogisch medewerkers die werken bij een kindcentrum dat aangesloten is bij BoekStart kennen bijna alle boekjes op deze lijst beter dan pedagogisch medewerkers waarvan het kindcentrum *niet* aangesloten is bij BoekStart. Gemiddeld genomen kennen pedagogisch medewerkers die bij een BoekStartinstelling werken 5,3 kinderboeken, terwijl pedagogisch medewerkers die bij een niet-BoekStartinstelling werken er gemiddeld 4 kennen. Dit is een significant verschil.

31. Managers vinden dat pedagogisch medewerkers het best zijn in praten over boekjes met kinderen; er lijkt winst geboekt te kunnen worden bij het betrekken van ouders bij het voorlezen en het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen

Hoe schat u de vaardigheden in van de pedagogisch medewerkers in uw instelling op de volgende gebieden?

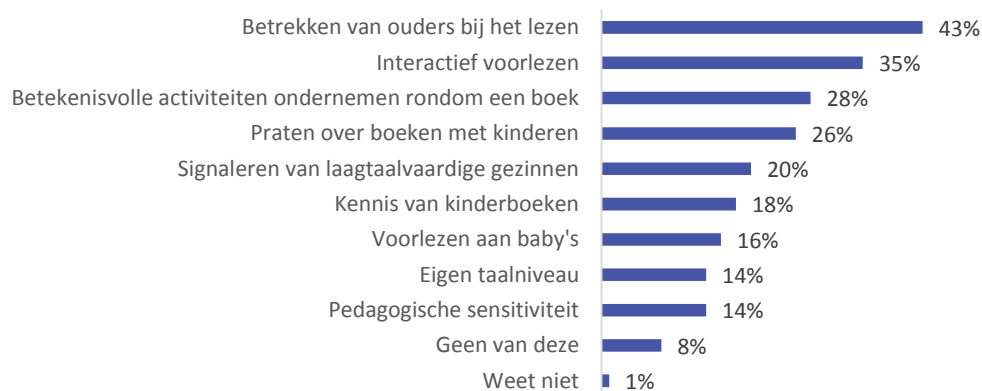

Basis: Managers n=93

Managers zijn erg te spreken over de vaardigheden van de pedagogisch medewerkers binnen hun instelling. Zeven op de tien managers vinden dat de pedagogisch medewerkers binnen hun instelling goed praten over boeken met kinderen en eveneens een goed eigen taalniveau hebben.

32. Managers vinden dat de meeste winst behaald kan worden door het betrekken van ouders bij het lezen, interactief voorlezen en betekenisvolle activiteiten ondernemen rondom een boek

Op welke vaardigheid/vaardigheden kan de meeste winst behaald worden volgens u? Max. 3 antwoorden

Basis: Managers n=93

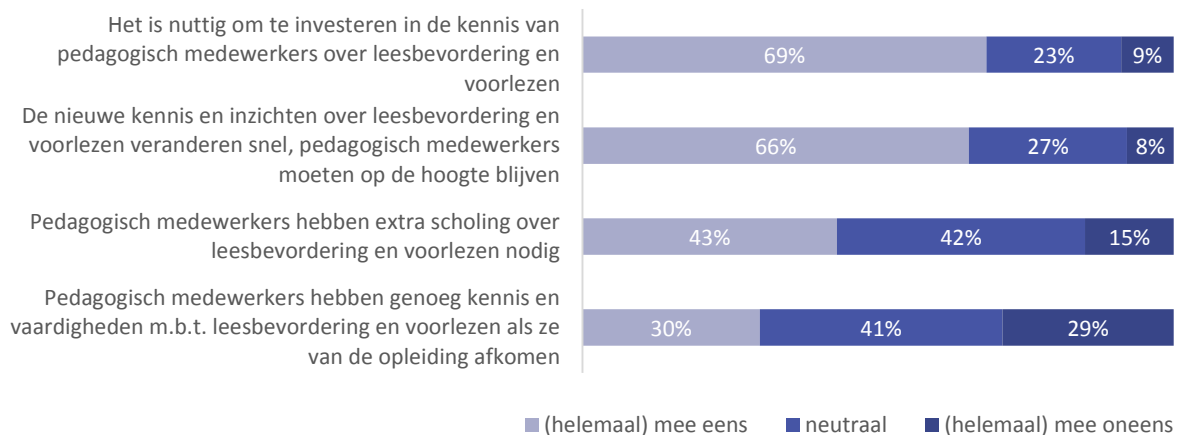
Volgens managers kan de meeste winst behaald worden op de vaardigheden betrekken van ouders bij het lezen en interactief voorlezen.

Managers van kindcentra die deelnemen aan BoekStart vinden vaker dat er op onderstaande vaardigheden de meeste winst behaald kan worden:

- Interactief voorlezen (BoekStart 50%, geen BoekStart 28%)
- Betrekken van ouders bij het lezen (BoekStart 65%, geen BoekStart 34%)

33. Managers vinden het veelal nuttig om te investeren in de kennis van pedagogisch medewerkers; ook denkt meer dan een derde van de managers dat pedagogisch medewerkers extra scholing over leesbevordering nodig hebben.

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Basis: Managers n=93

Circa twee derde van de managers vindt het nuttig om te investeren in de kennis van pedagogisch medewerkers over leesbevordering en voorlezen. Daarnaast vindt een even grote groep dat de nieuwe kennis en inzichten over leesbevordering en voorlezen snel veranderen en dat pedagogisch medewerkers op de hoogte moeten blijven. Slechts drie op de tien managers vinden dat pedagogisch medewerkers voldoende kennis en vaardigheden hebben met betrekking tot leesbevordering en voorlezen als ze van de opleiding afkomen.

34. Meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers vindt dat hij/zij deskundig genoeg was ten aanzien van voorlezen toen hij/zij van de opleiding af kwam

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

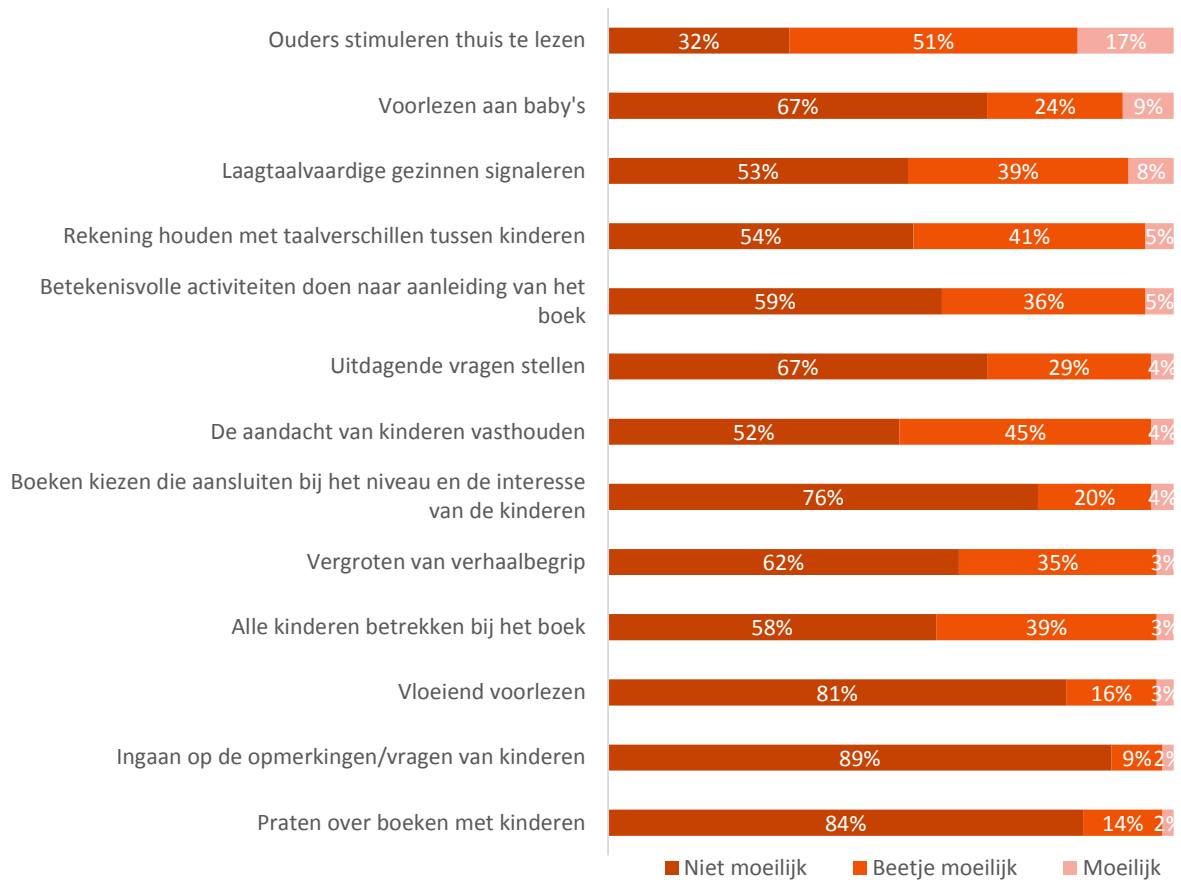
Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Twee op de vijf pedagogisch medewerkers hadden wel graag meer willen leren over voorlezen tijdens de opleiding. Ook geeft slechts een kwart aan dat er tijdens de opleiding veel tijd werd besteed aan het voorlezen.

De pedagogisch medewerkers die werken in een kindcentrum dat aangesloten is bij BoekStart geven vaker aan dat zij meer hadden willen leren over voorlezen tijdens de opleiding dan pedagogisch medewerkers waarvan het kindcentrum niet deelneemt aan BoekStart (BoekStart 45%, geen BoekStart 34%).

35. Pedagogisch medewerkers vinden vooral het stimuleren van ouders om thuis te lezen moeilijk

Welke onderdelen van voorlezen vindt u nog moeilijk?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn in een kindcentrum dat deelneemt aan BoekStart geven vaker aan het moeilijk te vinden om ouders te stimuleren thuis te lezen dan pedagogisch medewerkers van instellingen die niet deelnemen aan BoekStart (BoekStart 24%, geen BoekStart 12%).

Pedagogisch medewerkers geven aan dat ze het ingaan op de opmerkingen en vragen van kinderen, met kinderen praten over boeken en vloeiend voorlezen het minst moeilijk vinden.

36. Pedagogisch medewerkers willen het liefst ondersteuning krijgen bij het stimuleren van ouders om thuis te lezen, het signaleren van laagtaalvaardige gezinnen en het leren rekening houden met taalverschillen tussen kinderen; een aanzienlijk deel heeft echter bij geen van de voorgeslede onderdelen behoefte aan ondersteuning

Bij welk onderdeel zou u ondersteuning willen hebben?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Over het algemeen willen de pedagogisch medewerkers ondersteuning krijgen op de onderdelen die zij het moeilijkst vinden.

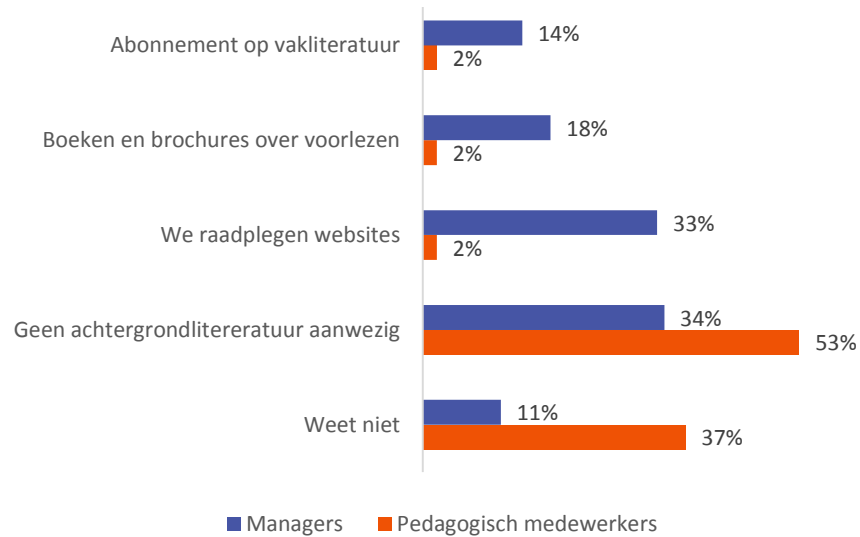
Pedagogisch medewerkers van kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart willen vaker ondersteuning krijgen bij:

- Voorlezen aan baby's (BoekStart 16%, geen BoekStart 7%)
- Vergroten van verhaalbegrip (BoekStart 13%, geen BoekStart 3%)

Pedagogisch medewerkers werkzaam bij een kindcentrum dat niet deelneemt aan BoekStart geven vaker aan op geen van de onderdelen ondersteuning te willen krijgen (BoekStart 22%, geen BoekStart 35%).

37. Managers geven in veel gevallen aan dat hun kindcentrum abonnementen op vakliteratuur en boeken en brochures over voorlezen heeft, pedagogisch medewerkers geven vaak aan dat dit niet het geval is

Beschikt uw kindcentrum over achtergrondliteratuur over voorlezen en kinderboeken? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: Managers n=93; Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Er bestaat een verschil in perceptie tussen managers en pedagogisch medewerkers over de beschikbare achtergrondliteratuur over voorlezen en kinderboeken in het kindcentrum. Pedagogisch medewerkers geven vaker aan dan managers dat er geen achtergrondliteratuur aanwezig is.

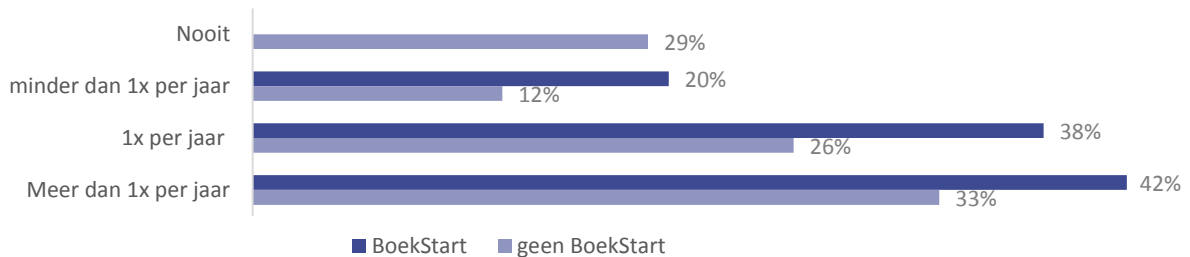
Pedagogisch medewerkers werkzaam op kindcentra die *niet* aangesloten zijn bij BoekStart geven vaker aan dat er geen achtergrondliteratuur beschikbaar is dan pedagogisch medewerkers op kindcentra met BoekStart (BoekStart 53%, geen BoekStart 69%).

In de kindcentra die wel aangesloten zijn bij BoekStart zijn volgens pedagogisch medewerkers iets vaker abonnementen op vakliteratuur (BoekStart 4%, geen BoekStart 1%).

Van de pedagogisch medewerkers die aangeven dat er in hun kindcentrum achtergrondliteratuur aanwezig is, raadpleegt ruim twee derde die literatuur regelmatig tot af en toe (69%).

38. Managers van kindcentra die deelnemen aan BoekStart geven vaker aan dat pedagogisch medewerkers scholingsmogelijkheden aangeboden krijgen

Hoe vaak worden scholingsmogelijkheden aangeboden aan pedagogisch medewerkers?

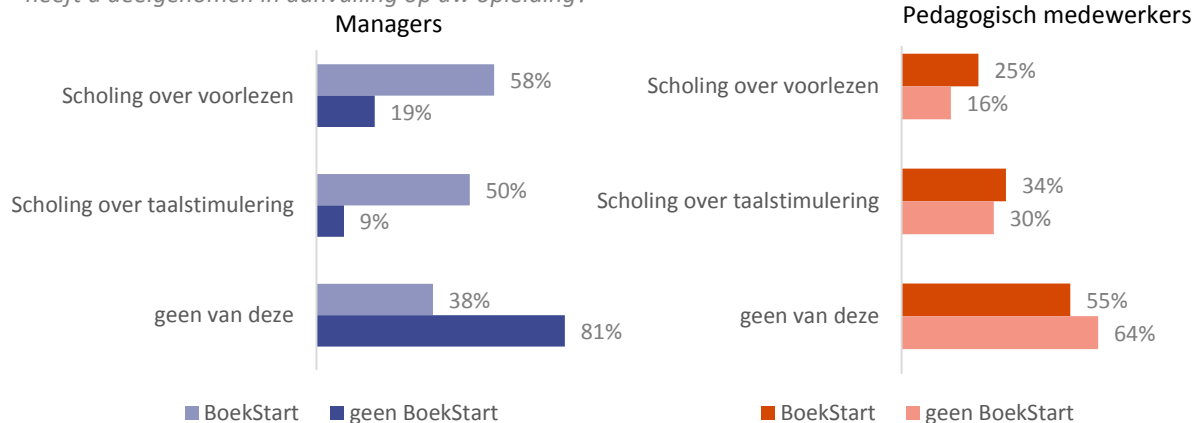

Basis: Managers n=93

Managers van BoekStartinstellingen geven vaker aan dat er scholingsmogelijkheden worden aangeboden aan pedagogisch medewerkers dan managers van kindcentra die *niet* deelnemen aan BoekStart. 29% van de managers van kindcentra die *niet* deelnemen aan BoekStart geven aan dat er nooit scholingsmogelijkheden worden aangeboden aan pedagogisch medewerkers, terwijl dat bij kindcentra met BoekStart niet voorkomt.

39. Kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart nemen vaker deel aan cursussen over voorlezen en/of taalstimulering

Heeft uw kindcentrum deelgenomen aan scholing over taalstimulering en/of voorlezen? Aan welke scholing heeft u deelgenomen in aanvulling op uw opleiding?

Basis: Managers n=93; Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

- Managers van kindcentra die aangesloten zijn bij BoekStart geven vaker aan dat hun kindcentrum heeft deelgenomen aan scholing over voorlezen en scholing over taalstimulering dan managers van kindcentra die *niet* deelnemen aan BoekStart.
- Pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn op een kindcentrum dat deelneemt aan BoekStart geven ook vaker aan dat zij hebben deelgenomen aan scholing over voorlezen dan pedagogisch medewerkers werkzaam op centra zonder BoekStart, maar bij deze groep zien we geen verschil in deelname aan scholing over taalstimulering.

40. De scholing over voorlezen en/of taalstimulering waaraan is deelgenomen bestond voornamelijk uit de cursus 'interactief voorlezen', een programma via de VVE, een interne training of een programma via de bibliotheek

Welke scholing heeft u gevolgd?

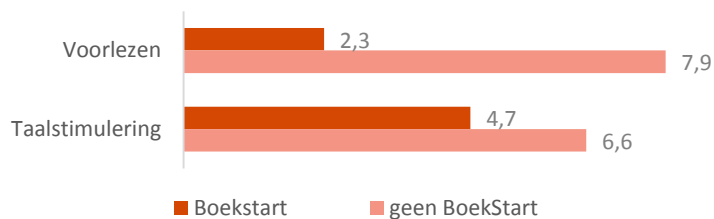

Basis: Pedagogisch medewerkers n=120

Pedagogisch medewerkers die scholing hebben gevolgd (36%) en managers waarvan het kindcentrum heeft deelgenomen aan scholing over voorlezen en/of taalstimulering (32%) volgden met name de cursus 'interactief voorlezen', BoekStart, een programma via de VVE, een interne training of een cursus via de bibliotheek.

41. Pedagogisch medewerkers die aan BoekStart meedoen hebben gemiddeld korter geleden deelgenomen aan een cursus over voorlezen of taalstimulering

Hoe lang geleden heeft u deze scholing gevolgd?

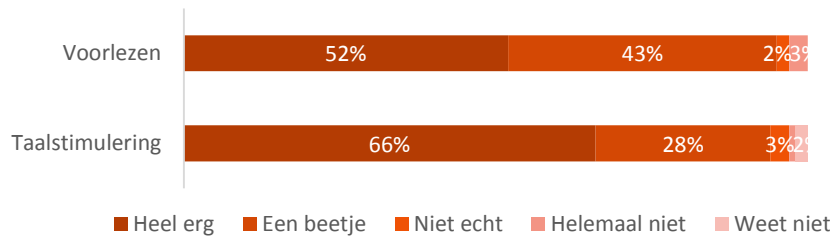

Basis: Pedagogisch medewerkers: Scholing over voorlezen n=60 en Scholing over taalstimulering n=97 (Gemiddelde in jaren)

Pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn bij een kindcentrum dat deelneemt aan BoekStart hebben gemiddeld ruim twee jaar geleden scholing over voorlezen gevolgd en gemiddeld ruim vierenhalf jaar geleden scholing over taalstimulering. Voor pedagogisch medewerkers waarvan het kindcentrum niet deelneemt aan BoekStart is dit langer geleden: scholing over voorlezen is gemiddeld bijna acht jaar geleden gevolgd en scholing over taalstimulering gemiddeld ruim zes en half jaar geleden.

42. Nagenoeg iedereen die aan scholing over voorlezen of taalstimulering heeft deelgenomen vond de scholing een beetje of heel erg nuttig

Vond u deze scholing over voorlezen/taalstimulering nuttig?

Basis: Pedagogisch medewerkers: Scholing over voorlezen n=60 en Scholing over taalstimulering n=97

Pedagogisch medewerkers vonden zowel de scholing over voorlezen als de scholing over taalstimulering nuttig, waarbij de scholing over taalstimulering het sterkst gewaardeerd werd.

43. Pedagogisch medewerkers vonden de scholing nuttig, onder andere omdat ze geleerd hebben hoe ze het voorlezen interactief kunnen maken, hoe ze anderstalige kinderen en kinderen met een taalachterstand extra kunnen helpen en welke boeken aansluiten bij de verschillende leeftijden van kinderen

Wilt u dit antwoord toelichten?

“Je leert er altijd weer van. Bijvoorbeeld dat wij vaak veel te snel zijn als volwassenen. Tempo laag houden, peuters erbij betrekken en dergelijke. En ook: de goede prentenboeken voorlezen.”

“Je weet wel hoe je moet voorlezen, maar interactief voorlezen maakt het nóg mooier om voor te lezen! Dat merk je ook aan de kinderen! Ze zijn nu veel langer geconcentreerd bij het voorlezen!”

“Altijd leuk om tips te krijgen over voorlezen en welke boeken je kan gebruiken. En zeer interessant om te zien hoe je interactief kan voorlezen.”

“Veel geleerd over hoe in gesprek te blijven met een kind.”

“Omdat ik met kinderen met een migratieachtergrond werkte, was het een welkome aanvulling op mijn opleiding pedagogisch werker.”

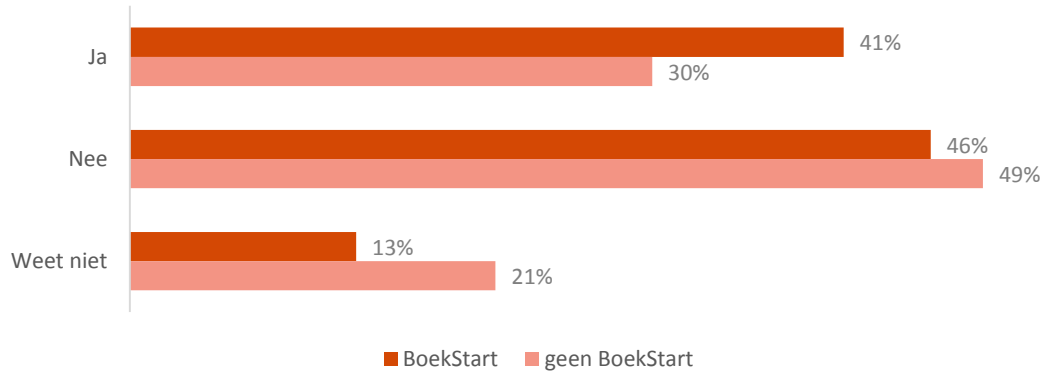
“Je krijgt extra hulpmiddelen om kinderen met een taalachterstand te helpen.”

“Ik heb verschillende vakken gevolgd waarin ik geleerd heb in welke ontwikkelingsfases kinderen komen met betrekking hun taalontwikkeling. Hierdoor heb ik geleerd hoe ik dit op een goede en correcte wijze kan uitvoeren.”

Basis: Pedagogisch medewerkers: Scholing over voorlezen n=60 en Scholing over taalstimulering n=97

44. Pedagogisch medewerkers die aan BoekStart meedoen hebben vaker behoefte aan meer kennis en vaardigheden over leesbevordering dan hun collega's die niet aan BoekStart deelnemen

Zou u meer kennis en/of vaardigheden willen hebben over leesbevordering en het voorlezen aan kinderen?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Onder een aanzienlijk deel van de pedagogisch medewerkers is er behoefte aan meer kennis of vaardigheden met betrekking tot leesbevordering en voorlezen aan kinderen. Pedagogisch medewerkers bij BoekStartinstellingen hebben vaker behoefte aan meer kennis of vaardigheden met betrekking tot leesbevordering dan medewerkers bij instellingen zonder BoekStart (BoekStart: 41%, geen BoekStart: 30%).

45. Pedagogisch medewerkers hebben onder andere behoefte aan informatie over het stimuleren van anderstalige kinderen of kinderen met een taalachterstand, ouderbetrokkenheid vergroten en voorlezen in verticale groepen

Aan welke kennis en/of vaardigheden heeft u behoefte?

“Hoe je voorlezen interessant houdt voor een groep. Hoe je anderstalige kinderen het best kunt voorlezen. Hoe je ouders (vooral anderstalige) stimuleert om te lezen met hun kinderen, al is het maar plaatjes kijken omdat ze zelf analfabeet zijn.”

“Hoe je de aandacht van kinderen erbij houdt. Hoe je het voor alle kinderen goed kunt doen, dus voor de jonge én oudere kinderen in één groep. Leren wat de goede boekjes zijn.”

“Stimuleren van kinderen met een taalachterstand of een tweede taal.”

“Ouderbetrokkenheid stimuleren, dit lukt te weinig.”

“Juiste boek kiezen voor het niveau van de kinderen. Verdieping van het boek kunnen bieden.”

“Ik sta altijd open voor nieuwe uitleg over taalstimulering voor peuters.”

“Meer boekjes en tips om daarnaast meer te doen.”

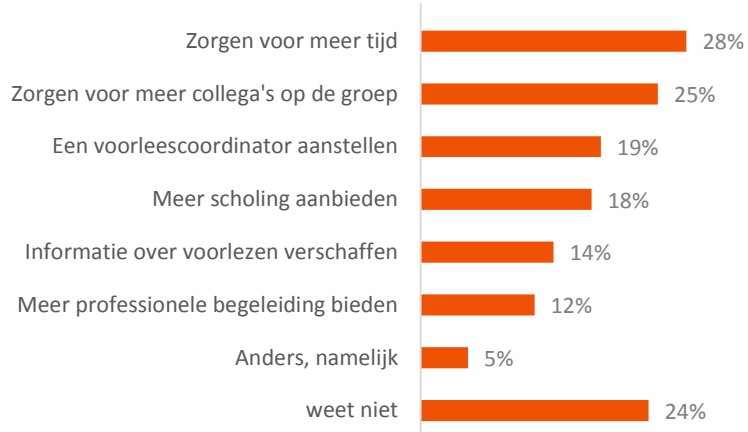
“Over digitale prentenboeken voorlezen voor anderstalige kinderen.”

“Hoe je kinderen met een taalachterstand meer aan het lezen kunt krijgen.”

*Basis: Pedagogisch medewerkers
n=116*

46. Pedagogisch medewerkers denken vooral dat managers het voorlezen kunnen vergemakkelijken door het aanbod van boeken te vergroten en te zorgen voor meer tijd

Wat zou het management kunnen doen om het voor u makkelijker te maken om voor te lezen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Als er meer boeken zouden zijn en als er meer tijd vrijgemaakt zou kunnen worden, zou het voor de pedagogisch medewerker makkelijker zijn om voor te lezen. Ook geeft een kwart van de pedagogisch medewerkers aan dat voorlezen makkelijker zou worden als er meer collega's op de groep zouden staan. Tevens weet bijna een kwart niet goed hoe het voorlezen makkelijker gemaakt zou kunnen worden.

7 Samenwerking met bibliotheken en ouderbetrokkenheid

- Drie kwart van de kindcentra werkt samen met een bibliotheek.
- BoekStartinstellingen ondernemen beduidend meer activiteiten met en bij de bibliotheek dan instellingen zonder BoekStart.
- 4 op de 5 instellingen betreft ouders bij (het stimuleren van) voorlezen.
- BoekStartinstellingen betrekken ouders vaker bij het voorlezen dan instellingen zonder BoekStart.

47. Samenwerking met bibliotheek vooral om boeken te lenen en voor bezoek met kinderen

Hoe werkt uw instelling samen met de bibliotheek?

Basis: managers

Drie kwart van de kindcentra werkt samen met een bibliotheek. Deze samenwerking bestaat vooral uit het lenen van boeken en het bezoeken van de bibliotheek met de kinderen. Een verdergaande vorm van samenwerking met de bibliotheek kan via het programma BoekStart. Deelnemende kindcentra krijgen met behulp van de bibliotheek toegang tot een actuele boekencollectie, maar kunnen bijvoorbeeld ook trainingen volgen bij de bibliotheek en hulp krijgen bij het organiseren van voorleesactiviteiten.

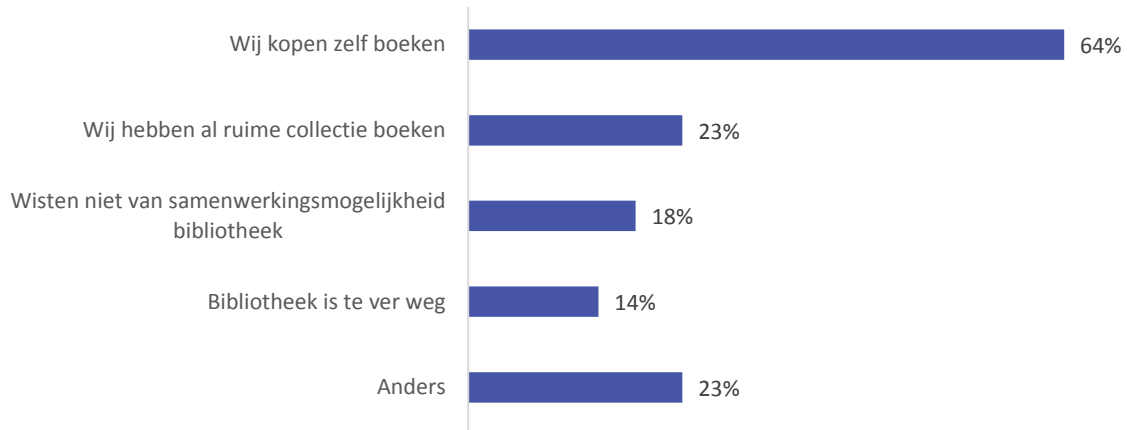
We zien een duidelijk verschil tussen instellingen die gebruikmaken van BoekStart en instellingen die dit niet doen. BoekStartinstellingen ondernemen beduidend meer activiteiten met en bij de bibliotheek. Dan gaat het niet alleen om populaire activiteiten als het lenen van boeken en het bezoeken van de bieb met kinderen, maar ook om activiteiten als het gezamenlijk organiseren van

ouderactiviteiten en het inschakelen van een bibliotheekmedewerker voor het voorlezen in de groepen.

Het aantal kindcentra dat samenwerkt met een bibliotheek is de afgelopen jaren licht toegenomen (76% in 2020 versus 72% in 2016). Deze samenwerking uit zich vooral in het lenen van boeken en het bezoeken van de bibliotheek met de kinderen.

48. Als er niet wordt samengewerkt met een bibliotheek is dat vooral omdat men zelf boeken koopt. Ook is er soms onbekendheid met de mogelijkheid tot samenwerking

Waarom wordt er niet samengewerkt met een bibliotheek?

Basis: Managers n=22

Instellingen die niet samenwerken met een bibliotheek geven aan dat ze zelf boeken kopen (64%), dat ze al een ruime collectie boeken hebben (21%) of dat ze niet wisten dat het mogelijk was om samen te werken met een bibliotheek (18%). In totaal geeft 24% van de managers van instellingen aan dat zij niet samenwerken met een bibliotheek. Hiervan is één manager van een BoekStartinstelling.

49. BoekStartinstellingen betrekken ouders vaker bij het voorlezen

Hoe worden ouders betrokken bij het voorlezen?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

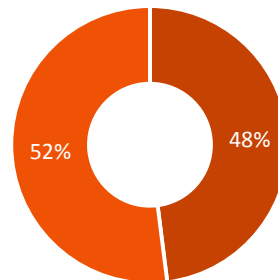
Ouderbetrokkenheid is een van de pijlers van BoekStart. Stichting Lezen ziet graag dat ouders betrokken worden bij voorlezen en vanuit de kindcentra gestimuleerd worden thuis (vaker) voor te lezen.

In bovenstaande grafiek is te zien dat ouders van een BoekStartinstelling actiever betrokken worden bij activiteiten die voorlezen stimuleren dan ouders van overige kindcentra. Zo geven BoekStartinstellingen vaker schriftelijke informatie over voorlezen en praten zij vaker met ouders over boeken die thuis of in de groep zijn voorgelezen.

Een op de vijf instellingen betreft ouders niet bij het voorlezen of de stimulering daarvan. Dit zijn vooral kindcentra die niet met BoekStart werken (25%, versus 11% die wel werkt met BoekStart).

50. De helft van de pedagogisch medewerkers weet hoe zij laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen thuis

Weet u hoe u laagtaalvaardige ouders kunt ondersteunen (of helpen/adviseren) bij het voorlezen thuis?

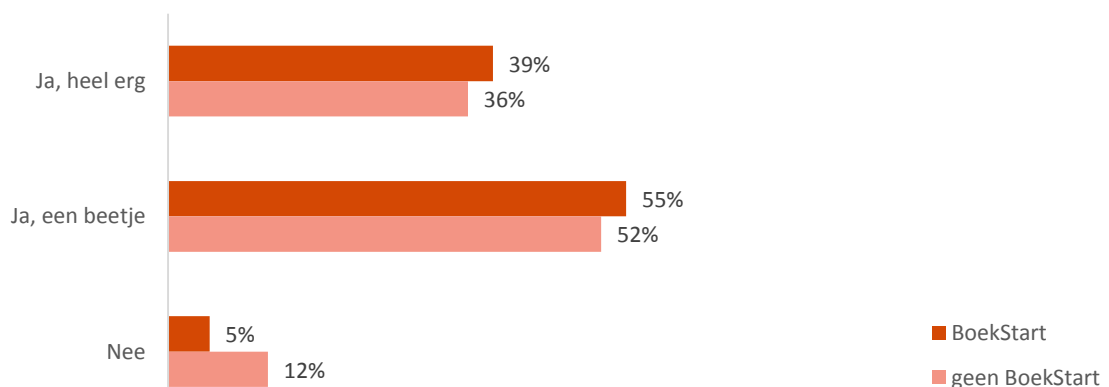
- Ik weet hoe ik laagtaalvaardige ouders kan ondersteunen
- Ik weet niet hoe ik laagtaalvaardig ouders kan ondersteunen

Herberekend excl. 'Weet niet'. Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Pedagogisch medewerkers van kindcentra die deelnemen aan BoekStart zeggen vaker te weten hoe zij laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen dan pedagogisch medewerkers van kindcentra zonder BoekStart (49% versus 34%).

51. Negen op de tien pedagogisch medewerkers zien het als hun taak om ouders bewust te maken van het belang van voorlezen

Ziet u het als uw taak om ouders bewust te maken van het belang van voorlezen?

Basis: Pedagogisch medewerkers n=330

Niet alle ouders zijn zich bewust van het belang van voorlezen. Negen op de tien pedagogisch medewerkers zien het als hun taak om ouders ervan bewust te maken dat voorlezen belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind. Ook hier zien we een effect van BoekStart: pedagogisch medewerkers van BoekStartinstellingen beschouwen dit vaker als hun taak dan pedagogisch medewerkers op overige instellingen.

8 BoekStart in de kinderopvang

- BoekStart heeft, sinds instellingen met dit programma zijn gaan werken, vooral bijgedragen aan een uitgebreidere collectie van boeken en de frequentie van voorlezen. Er lijkt over de hele linie meer aandacht te zijn voor voorlezen. Toch geeft ook bijna een derde van de pedagogisch medewerkers aan dat ze niets anders zijn gaan doen nadat hun instelling met BoekStart is gestart.

In dit laatste hoofdstuk gaan we nog iets dieper in op wat de effecten zijn van deelname aan het programma BoekStart. Ofwel, wat zijn kindcentra en pedagogisch medewerkers anders gaan doen sinds hun deelname aan BoekStart?

52. Instellingen hebben door BoekStart vooral meer (verschillende) boeken gekregen en gebruikt

Is uw instelling andere dingen gaan doen nadat u met het programma BoekStart in de kinderopvang bent gaan werken? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: Managers die meedoen aan BoekStart n=26

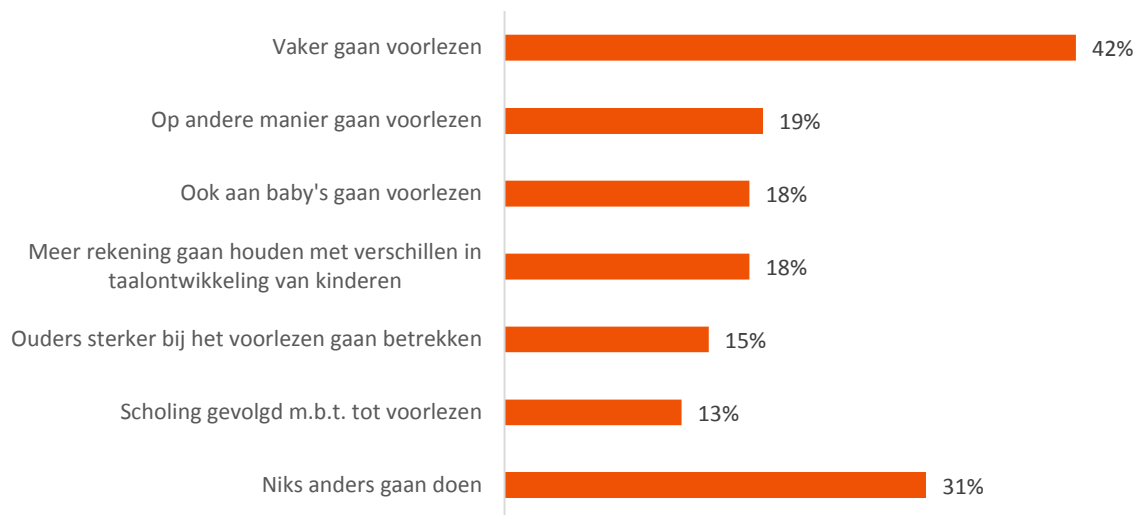
Meer dan acht op de tien managers (85%) geven aan dat de instelling een of meer zaken anders is gaan doen sinds de deelname aan BoekStart. In 2016 lag dit aandeel wat hoger (91%).

De instellingen hebben – net als in 2016 – vooral de boekencollectie uitgebreid. Daarnaast heeft bijna een derde van de instellingen (31%) gezorgd dat er verschillende boeken worden gebruikt, dat er meer wordt samengewerkt met de bibliotheek, dat er meer aandacht is voor kinderen met een taalachterstand en meer aandacht voor de kwaliteit van voorlezen.

Opvallend is dat nu minder vaak dan in 2016 wordt aangegeven dat er door BoekStart vaker wordt voorgelezen (27% in 2020 versus 47% in 2016). De aandacht voor ouderbetrokkenheid wordt nu juist vaker benoemd (27% in 2020 versus 13% in 2016).

53. Pedagogisch medewerkers zijn door BoekStart vaker en op een andere manier gaan voorlezen

Bent u dingen anders gaan doen nadat uw kindcentrum met het programma BoekStart in de kinderopvang is aan werken? Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: Pedagogisch medewerkers die meedoen aan BoekStart n=119

Zeven op de tien pedagogisch medewerkers (69%) hebben hun gedrag aangepast na de deelname aan BoekStart. Deze medewerkers hebben met name twee veranderingen doorgevoerd. Het meest genoemd wordt het 'vaker gaan voorlezen', gevolgd door het 'op een andere manier voorlezen'. Een vijfde van de pedagogisch medewerkers is nu ook aan baby's gaan voorlezen.

Bijna een derde van de pedagogisch medewerkers (31%) geeft aan dat het programma niet tot ander gedrag heeft geleid. Dit is een toename ten opzichte van 2016 (15%).

9 Aanbevelingen

Op veel kinderopvanglocaties is een aantal zaken met betrekking tot leesbevordering al goed op orde. Zo wordt er op de meeste kinderopvanglocaties regelmatig voorgelezen. Vrijwel alle managers en pedagogisch medewerkers vinden voorlezen belangrijk: met name voor het stimuleren van taal, het bevorderen van leesplezier en het creëren van een rustmoment in de groep. De meerderheid van de instellingen heeft een boekenhoek en (inter)actief voorlezen komt veel voor.

Tevens blijkt uit de resultaten dat deelname aan BoekStart zijn vruchten afwerpt. BoekStartlocaties zijn actiever bezig met voorlezen (vragen stellen, dingen aanwijzen en uitleggen, napraten over het verhaal) en leesbevordering dan locaties zonder deze aanpak. BoekStartlocaties geven vaker aan dat leesbevordering onderdeel uitmaakt van het beleid en werk- en opleidingsplannen. Bovendien zijn managers van kinderopvanglocaties die deelnemen aan BoekStart in de kinderopvang meer tevreden over hun voorleesklimaat en beoordelen dat op verschillende aspecten beter. BoekStartinstellingen ondernemen beduidend meer activiteiten met en bij de bibliotheek.

In de resultaten komen echter ook zaken naar voren die ontwikkeling behoeven. Hiertoe zijn onderstaande aanbevelingen opgesteld.

1. Zet in op opnemen leesbevordering in het pedagogisch beleids- of voorleesplan

Hoewel het met de voorleespraktijk in de kinderopvangcentra over het algemeen goed gesteld is, valt er op het gebied van het beleid nog winst te behalen. De opname van leesbevordering in het beleidsplan is een voorwaarde voor substantiële aandacht voor leesbevordering in de kinderopvang. Op deze manier hangt het effect van voorlezen niet alleen af van individuele enthousiaste medewerkers maar maakt het onderdeel uit van de vaste manier van werken. Een voorleesplan geeft houvast bij de inrichting van leesbevordering binnen de kinderopvang en waarborgt de structurele uitvoering ervan. Drie kwart van de managers geeft aan dat er geen apart voorleesplan is. Wel zien we dat in vergelijking met de vorige meting nu vaker specifieke aandacht voor baby's is opgenomen in het voorleesplan. Stichting Lezen kan het belang van een voorleesplan nog meer benadrukken, bijvoorbeeld door het doorontwikkelen en inzetten van Leesplan.nl.

2. Zet in op het versterken van de rol van de voorleescoördinator

De aanwezigheid van een voorleescoördinator vormt een belangrijke basis voor structurele aandacht op de kinderopvang. Bij deelname aan het programma BoekStart in de kinderopvang is het opleiden van een voorleescoördinator verplicht. Een aandachtspunt is het opleiden van een nieuwe voorleescoördinator zodra iemand weg gaat. Stichting Lezen kan zowel kwantitatief als kwalitatief nog meer inzetten op het versterken van de rol van de voorleescoördinator. Daarnaast kan het de positieve relatie die bestaat tussen de aanwezigheid van een voorleescoördinator en een goed voorleesklimaat op de instelling naar voren brengen.

3. Zet in op het voorlezen aan baby's

Uit het rapport blijkt dat naarmate kinderen ouder worden, ze vaker worden voorgelezen. Het is belangrijk om juist in te zetten op zo vroeg mogelijk beginnen met voorlezen. Baby's worden niet zoals bij peuters in een groepje voorgelezen, waardoor het misschien lijkt alsof het intensiever is om

baby's voor te lezen. Daarnaast zijn pedagogisch medewerkers niet altijd gewend aan het voorlezen aan baby's. Bij dat voorlezen is het verhaal ondergeschikt. Samen plezier hebben staat voorop, waarbij de pedagogisch medewerker zoveel mogelijk de interesse van het kind volgt en reageert op wat het kind zegt of aanwijst. Stichting Lezen zal het belang van voorlezen aan baby's op de kinderopvang en hoe je dat doet extra belichten.

4. Zet in op expertise van (aankomende) pedagogisch medewerkers

In dit rapport is voor het eerst specifiek gekeken naar de deskundigheid en deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers. Lang niet alle pedagogisch medewerkers vinden zich goed toegerust als ze van de opleiding komen en 'leren' leesbevordering dus in de praktijk. Stichting Lezen vindt dat leesbevordering binnen de MBO-opleiding Pedagogisch Werk een vaste plek moet hebben binnen het curriculum en gaat zich hier mede via de Bibliotheek *op school* MBO voor inzetten.

Interessant is dat pedagogisch medewerkers die werken met het programma BoekStart in de kinderopvang meer behoefte hebben aan kennis en vaardigheden over leesbevordering dan niet-deelnemers. Blijkbaar wordt door het programma de leeshonger aangewakkerd en zoeken pedagogisch medewerkers meer verdieping. Stichting Lezen kan zowel kwantitatief als kwalitatief nog meer inzetten op het aanbieden van verdiepingsmodules bij de BoekStarttrainingen.

5. Zet in op ouderbetrokkenheid

Bijna alle pedagogisch medewerkers vinden het horen bij hun taak om ouders bewust te maken van het belang van voorlezen. Wel geven ze aan het moeilijk te vinden om invulling te geven aan deze taak en hier handvatten voor nodig te hebben. Ook hun managers zeggen dat hier winst te behalen valt. Stichting Lezen kan daarom, ook binnen het programma BoekStart in de kinderopvang, sterker inzetten op het inhoud geven aan de bouwsteen ouderbetrokkenheid en specifiek op het ondersteunen van laaggeletterde ouders bij het voorlezen thuis.

6. Zet in op een goede leesomgeving

Een apart boekenbudget zou het op peil brengen en houden van de boekencollectie ten goede komen. Uit het rapport blijkt dat het boekenbudget nu nog vaak onderdeel is van het materiaalbudget. Ook is het belangrijk om blijvend aandacht te geven aan de plaatsing van boekjes op ooghoogte van de kinderen. Verder werkt het enthousiasmerend om kinderen te verzamelen met een voorleesritueel, bijvoorbeeld met inzet van De Voorleestrom. Digitale prentenboeken worden vaak gemist: Stichting Lezen kan zich inzetten voor deskundigheidsbevordering aan pedagogisch medewerkers om met digitale prentenboeken te werken op de groep. Daarnaast kan Stichting Lezen samen met de Koninklijke Bibliotheek onderhandelen met producenten van digitale prentenboeken om tot goedkopere abonnementen voor de kinderopvang te komen.

7. Zet in op een kwaliteitsslag binnen het programma BoekStart

BoekStartlocaties scoren consequent op bijna alle facetten beter dan niet-BoekStartlocaties. Dat is heel bemoedigend, maar het onderzoek biedt ook kritische lessen. De bouwstenen van het programma zijn nog niet op alle BoekStartlocaties op het benodigde niveau. Een voorleesplan en de aanwezigheid van een voorleescoördinator is hier een belangrijk voorbeeld van. De aanwezigheid van een voorleescoördinator en een voorleesplan geeft meer garanties voor de toekomst. Zodra er

een voorleescoördinator is, betekent dit voor de Bibliotheek dat zij de mogelijkheid heeft om de kinderopvanglocatie structureel te ondersteunen door middel van studiebijeenkomsten en informatie. Het fenomeen voorleesconsulent zou breder geïntroduceerd moeten worden om pedagogisch medewerkers bekend te maken met het verrijken van het voorlezen (interactief voorlezen, praten over het verhaal en activiteiten bij het verhaal). Ook zijn lang niet alle kinderopvangcentra ervan op de hoogte dat samenwerken met de Bibliotheek tot de mogelijkheden behoort om het voorleesklimaat te verbeteren: dit zou nog beter gecommuniceerd kunnen worden.

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

lezen.nl